

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ENNEAGRAM MİZAÇ TİPLERİ VE BAĞLANMA STİLLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ**

FATMA TUĞÇE KIRBIYIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

PROF. DR. MUSTAFA KOÇ

DÜZCE, 2023

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ENNEAGRAM MİZAÇ TİPLERİ VE BAĞLANMA STİLLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ**

FATMA TUĞÇE KIRBIYIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

PROF. DR. MUSTAFA KOÇ

DÜZCE, 2023

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ENNEAGRAM MİZAÇ TIPLERİ VE BAĞLANMA STİLLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ

Fatma Tuğçe Kırbıyık tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mustafa KOÇ

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Mustafa Koç

Düzce Üniversitesi

Prof. Dr. Ali Haydar ŞAR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI

Düzce Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25/07/2023

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

25.07.2023

Fatma Tuğçe KIRBIYIK

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın meydana gelmesinde ve sonlanmasında bana her daim kıymetli bilgileriyle ışık tutan, lisans ve yüksek lisans sürecimde ilmine hayranlık duyduğum ve zor zamanlarımda desteğini yürekten hissettiğim değerli hocam Prof. Dr. Mustafa Koç'a;

Yüksek lisans sürecinde birlikte yol aldığımız, muhabbetleriyle hayatıma renk katan ve her zaman desteklerini bir aile gibi hissettiğim değerli arkadaşlarım Aslıhan, Kübra ve Fatma Nur'a;

Tez sürecimle ilgili umudumu her zaman taze tutan müstakbel eşim Uzm. Psk. Dan. Mustafa Eker'e;

Son olarak benim için her türlü fedakarlığı düşünmeden yapan, merhametini ve sevgisini daima yüreğimde hissettiğim sevgili babam, annem, abim, yengem ve hayatımıza neşe katan yeğenlerime;

Yürekten teşekkür ederim.

25 Temmuz 2023

Fatma Tuğçe KIRBIYIK

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii
ÖZET	xiii
ABSTRACT.....	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
1.5. TANIMLAR	4
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	5
2.1. ENNEAGRAM	5
2.1.1. Mizaç Kavramı.....	5
2.1.2. Enneagram Tarihçesi	7
2.1.3. Enneagram Nedir?.....	8
2.1.4. Enneagram Tipolojisinde Yer Alan Kavramlar	10
2.1.4.1. Kanat Tipi	10
2.1.4.2. Rahat Ve Stres Hattı.....	11
2.1.5. Mizaç Tipleri	11
2.1.5.1. Tip 1 Mükemmeliyetçi	12
2.1.5.2. Tip 2 Fedakar.....	14
2.1.5.3. Tip 3 Rekabetçi.....	17
2.1.5.4. Tip 4 Özgün.....	18

2.1.5.5. <i>Tip 5 Araştırmacı</i>	20
2.1.5.6. <i>Tip 6 Güvenilir</i>	22
2.1.5.7. <i>Tip 7 Heyecanlı</i>	24
2.1.5.8. <i>Tip 8 Lider</i>	25
2.1.5.9. <i>Tip 9 Uyumlu</i>	27
2.2. BAĞLANMA KURAMI	29
2.2.1. Bağlanma Stilleri	30
2.2.1.1. <i>Güvenli Bağlanma</i>	30
2.2.1.2. <i>Kaygılı Bağlanma</i>	30
2.2.1.3. <i>Kaçınan Bağlanma</i>	31
3. YÖNTEM	32
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	32
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	32
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	33
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	33
3.3.2. Enneagram Kişilik Ölçeği	33
3.3.3. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği	33
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	34
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	35
4. BULGULAR VE YORUM	37
4.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARINDAN ELDE EDİLEN PUANLARLA İLGİLİ BETİMSSEL İSTATİSTİKLER	37
4.2. PROBLEM CÜMLESİNE İLİŞKİN BULGULAR	40
4.2.1. Enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	40
4.3. ALT PROBLEMLERE İLİŞKİN BULGULAR	43
4.3.1. Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?	43

4.3.2. Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri İlişki Durumuna Göre Farklılaşmakta Mıdır?.....	48
4.3.3. Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri Yaşa Göre Farklılaşmakta Mıdır?	53
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	57
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	57
5.1.1. Problem Cümlesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	57
5.1.2. Alt Problemlere İlişkin Bulguların Tartışılması	59
5.1.2.1. Cinsiyete İlişkin Bulguların Tartışılması	59
5.1.2.2. İlişki Durumuna İlişkin Bulguların Tartışılması.....	60
5.1.2.3. Yaşa İlişkin Bulguların Tartışılması	61
5.2. ÖNERİLER	62
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	62
5.2.2. Gelecekte Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	62
6. KAYNAKÇA.....	64
7. EKLER	70
7.1. EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	70
7.2. EK-2: ENNEAGRAM KİŞİLİK ÖLÇEĞİ.....	71
7.3. EK-3: ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ	73
7.4. EK-4: ÖLÇEK İZİNLERİ	74
ÖZGEÇMİŞ	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1. Enneagram Çemberi	10
Şekil 2. Enneagram Kanat Tipi.....	12
Şekil 3. Enneagram Rahat ve Stres Hatları.....	12
Şekil 4. Tip 1 - Mükemmelliyetçi	14
Şekil 5. Tip 2 - Fedakar	16
Şekil 6. Tip 3 - Rekabetçi	18
Şekil 7. Tip 4 - Özgün.....	20
Şekil 8. Tip 5 - Araştırmacı	22
Şekil 9. Tip 6 - Güvenilir	24
Şekil 10. Tip 7 - Heyecanlı	25
Şekil 11. Tip 8 - Lider.....	27
Şekil 12. Tip 9 - Uyumlu	28

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Enneagram ve Dokuz Tip Mizaç Modeli Arasındaki Farklar	10
Tablo 2. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler	32
Tablo 3. Veri Toplama Araçları ile Elde Edilen Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler (N=282).....	38
Tablo 4. Enneagram Kişilik Tipleri ile Bağlanma Stillerine İlişkin Korelasyon Katsayısı ve Anlamlılık Düzeyleri.....	41
Tablo 5. Cinsiyete Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları	44
Tablo 6. Cinsiyete Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları.....	47
Tablo 7. İlişki Durumuna Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları	49
Tablo 8. İlişki Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları	52
Tablo 9. Yaş Değişkenine Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	54
Tablo 10. İlişki Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	56

KISALTMALAR

DTMM

EKÖ

SPSS

Dokuz Tip Mizaç Modeli

Enneagram Kişilik Ölçeği

Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi

ÖZET

ENNEAGRAM MİZAÇ TİPLERİ İLE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Fatma Tuğçe KIRBIYIK

Düzce Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mustafa KOÇ

Temmuz 2023, 75 sayfa

Araştırmada temel amaç, enneagram mizaç tipleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. İkinci amaç ise; enneagram mizaç tipleri ve bağlanma stillerinin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir. Araştırmanın örnekleme; uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup, 188 kadın ve 90 erkek olmak üzere 278 kişiden oluşmaktadır. Enneagram mizaç tiplerine ilişkin veriler “Enneagram Kişilik Ölçeği”, bağlanma stillerine ilişkin veriler “Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmanın problem cümleleri doğrultusunda nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Enneagram Kişilik Ölçeği’nin alt boyutlarını tip 1, tip 2, tip 3, tip 4, tip 5, tip 6, tip 7, tip 8 ve tip 9; Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği’nin alt boyutlarını ise güvenli bağlanma, kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma oluşturmaktadır. Cinsiyet değişkenine göre; Enneagram mizaç tiplerinden tip 1, tip 3, tip 5, tip 7 ve tip 8 alt boyutları cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bağlanma stillerinde kaçınan bağlanma alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırma verileri Pearson Korelasyon Analizi, Bağımsız Gruplar t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; Enneagram mizaç tiplerinden tip 1 alt boyutu ile bağlanma stillerinden kaygılı bağlanma alt boyutu arasında, tip 2 ile güvenli bağlanma alt boyutu arasında, tip 3 ile güvenli bağlanma alt boyutu arasında, tip 4 ile güvenli bağlanma alt boyutu arasında, tip 5 ile kaçınan ve kaygılı bağlanma alt boyutları arasında, tip 6 ile kaygılı bağlanma alt boyutu arasında, tip 7 ile güvenli ve kaçınan bağlanma alt boyutları arasında, tip 8 ile kaçınan bağlanma alt boyutu arasında ve tip 9 ile güvenli bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular alanyazın bağlamında tartışılmış ve gelecek çalışmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kişilik, Mizaç, Enneagram, Bağlanma Stilleri.

ABSTRACT

RELATIONSHIP BETWEEN ENNEAGRAM TEMPERAMENT TYPES AND ATTACHMENT STYLES ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES

Fatma Tuğçe KIRBIYIK

Düzce University
Graduate School, Department of Educational Sciences
Master Thesis
Supervisor: Prof. Dr. Mustafa KOÇ

July 2023, 75 pages

The primary purpose of this study is to examine the relationship between Enneagram temperament types and attachment styles. The second aim is to examine whether Enneagram temperament types and attachment styles differ according to demographic variables. The sample of the study was selected using convenience sampling and consisted of 282 individuals, 189 females and 93 males. Data on enneagram temperament types were collected using the Enneagram Personality Scale (Subaş & Çetin, 2017) and data on attachment styles were collected using the Three Dimensional Attachment Styles Scale (Erzen, 2016). The quantitative research method was used in accordance with the problem statements of the study. The sub-dimensions of the Enneagram Personality Scale are Type 1, Type 2, Type 3, Type 4, Type 5, Type 6, Type 7, Type 8, and Type 9; and the sub-dimensions of the Three Dimensional Attachment Styles Scale are secure attachment, anxious attachment, and avoidant attachment. A significant gender difference was found in the avoidant attachment sub-dimension of attachment styles according to gender. The research data were analyzed using Pearson correlation analysis, independent groups t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). According to the findings obtained from the research ; A significant positive meaningful relationship was found between type 1 sub-dimension of Enneagramm temperament types and anxious attachment sub-dimension of attachment styles, between type 2 and secure attachment sub-dimension, between type 3 and secure attachment sub-dimension, between type 4 and secure attachment sub-dimension, between type 5 and avoidant and anxious attachment sub-dimensions, between type 6 and anxious attachment sub-dimension, between type 7 and secure and avoidant attachment sub-dimensions, between type 8 and avoidant attachment sub-dimension and between type 9 and secure attachment sub-dimension. According to the gender variable; Type 1, Type 3, Type 5, Type 7, and Type 8 sub-dimensions of the Enneagram temperament types differ significantly according to gender. The results of the study were discussed in the context of the literature and suggestions for future research were presented.

Keywords: Personality, temperament, Enneagram, attachment styles.

1. GİRİŞ

Yapılan bilimsel çalışmanın giriş ve amaç bölümünde; araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve araştırmada önemli yeri olan kavramlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM

Geçmişten bugüne dek insanlık bireyi anlama ve anlatma çabası içindedir. Bu doğrultuda birçok yaklaşım ve kuram ortaya atılmış, insan davranışları açıklanmaya çalışılmıştır. Her bireyin birbirinden farklı olması bu çalışmaları oldukça fazla çeşitlendirmiştir. İnsanı anlamak sadece öteki için uygulanan bir yaklaşım değil bireyin kendini anlaması olarak da yaşamın içindedir. Anlam arayışı bireyin hiç bitmeyecek bir yolculuğudur ve bunu özel yapan şey bireyin yalnızca kendinin bulabilmesidir. Araştırmacılar bu çalışmalarda bazı kavramların insan davranışlarını açıklamada daha yardımcı olduğunu farketmiştir. Mizaç, bu kavramlardan biridir. Mizacın tanımına bakıldığında araştırmaların oldukça eskilere dayandığı anlaşılmaktadır. Bu da insanın bireyi anlama çabasını bir kez daha desteklemektedir. Hipokrat mizacı 4 farklı beden sıvısı ile açıklamıştır. Bu çalışmalardan günümüze dek birçok tanım getirilmiştir (Yılmaz vd., 2014). Günümüz dünyasındaki mizaç tanımı Thome Chess ve Birch'ün 1956 senesinde gerçekleştirdikleri bir çalışma ile bugünkü halini almıştır. Bu tanıma göre mizaç, bireyin kendine has davranış kalıplarını şekillendiren, doğumdan itibaren ona eşlik eden bireysel özelliklerin tamamıdır (Erkan, 2020). Bireyin dış dünya ile kurduğu ilişkilerde bu ilişkinin niteliğini birçok faktör etkilemektedir. Bağlanma stilleri de bu niteliği belirleyen önemli bir başlıktır. Bağlanma, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkide ve çocuğun kuracağı tüm ilişkilerde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bowlby'e göre (1982) bağlanma, bebeğin bakımını yapan kişinin onun ihtiyaçlarını tutarlı, zamanında ve yeterince karşılaması ile meydana gelen bağın niteliğidir.

Mizaç ve bağlanma kavramları alan taramasında incelendiğinde bu kavramlar ile ilgili ayrı ayrı birçok araştırma yapıldığı ve farklı değişkenler ile ilişkileri incelendiği görülmektedir. Bağlanma kuramına dair yapılan çalışmalar incelendiğinde aynı bağlanma stiline sahip bireylerin benzer bakım veren yaklaşımına sahip olmasının dışında, benzer mizaç yapılarına sahip olup olmadığı ile ilgili bir çalışma olmadığı saptanmıştır. Enneagram bireyi bütüncül olarak ele alır ve güçlü zayıf yönlerini vurgular. Bu bağlamda bireyin zayıf yönlerini geliştirebileceğini güçlü yönlerini ise pekiştirebileceğini öne sürer (Yılmaz vd., 2014). Enneagramın bu yönelimi düşünüldüğünde; mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasında ilişki olabileceği düşünülmüş, enneagram mizaç tiplerinin potansiyel risklerini geliştirmesi ile kaygılı ya da kaçınan bağlanma stillerinde bireyin hayat kalitesini arttıracak düşünülmektedir. Enneagram bireyin sahip olduğu mizaç yapısının doğuştan itibaren ona eşlik ettiğini savunmaktadır. Bireyin içinde büyüdüğü kültürel yapı, sosyo-ekonomik durumlar ve aile içi yaşantılar gibi faktörler bireyin karakterini ve şemalarını oluşturmaktadır. Bireyin sahip olduğu mizaç yapısı bu yapıların hangilerinin bireyin hayatında ön planda olacağına dair bizlere ipucu vermektedir (Demir, 2020). Enneagramın bu öğretisi bağlamında, bireyde ilk çocukluk anılarıyla oluşan bağlanma stilleri ile mizaç tipi arasındaki ilişkinin incelenmesinin alan yazına katkı sunabileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda, “enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusu araştırmanın problem durumu olarak ortaya çıkmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmada iki temel amaç bulunmaktadır. Birincisi, enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. İkincisi ise enneagram mizaç tipleri ve bağlanma stillerinin demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, ilişki durumu) açısından incelemesidir. Bu bağlamda yapılan araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

a. Problem Cümlesi:

Enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

b. Alt Problemler:

Katılımcıların enneagram mizaç tipleri ve bağlanma stilleri;

Cinsiyete,

İlişki durumuna,

Yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Birey hayatı boyunca diğer insanlar ile iletişim ve ilişki kurmak zorundadır. Bireyin çevresi ile kurduğu ilişkinin niteliğini belirleyen bağlanma stilleri, günümüzde birçok araştırmaya konu olmuş ve farklı değişkenler ile ilişkilendirilmiştir. Öte yandan mizaç, asırlardır bireyin davranışlarını açıklamada başvurulan önemli bir kavramdır. Bağlanma ile kişilik, karakter gibi kavramlar ve farklı demografik değişkenler arasında farklı çalışmalar yapılmıştır. Özellikle bireyin davranışı temelinde çalışmalar yapılan sosyal bilimlerde, kişilik ve mizaç özelliklerinin belirlenmesinde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri olan Enneagram; İnsana bütüncül bakış açısıyla bakan, kişinin davranışlarının altındaki dürtüyü araştıran, kişiliğin ipuçlarından mizaca giden bir kişilik modelidir (Bozik, 2021). Enneagram bireyin güçlü ve zayıf yönlerini göstererek potansiyel risklerini nasıl geliştirebileceğini anlatır. Alt boyutları olarak 9 tip mizaç olsa da bireyi 9 mizaç ile sınırlı tutmaz. Bireyin mizacının diğer mizaçlar ile farklı etkileşimler içinde olduğunu ve bireyin biricik ve eşsiz olduğunu öne sürer (Gündüz ve Keskin, 2019). Ulusal alanyazın incelendiğinde insan davranışlarını açıklamada bu denli önemli olan bir kavramın, bireyin diğer insanlar ile kurduğu ilişkinin niteliğini belirleyen bağlanma stilleri ile olan ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmaması yönüyle orijinaldir.

Anlam arayışı bireyin hayatındaki esas dürtüsüdür. Anlam arayışı sürecinde bireyin kendini tanımasında mizaç, önemli bir yere sahiptir. Tarih boyunca insanın kendini ve çevresini bilme çabası oldukça fazla ilgilenilen bir durum olmuştur (Clark, 2005). İnsanlık var olduğu sürece de bu durum devam edecektir. Enneagram her ne kadar kadim bir öğreti olarak eski çağlardan bu güne süregelenmiş olsa da günümüzde bireye bütüncül yaklaşımı nedeniyle oldukça fazla ilgi odağı olmuştur. Geçmişte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de bireyi farklı açılardan açıklayan bilimsel çalışmalara

ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebepten enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin keşfedileceği ve bireyin davranış ve tutumlarının mizaç açısından açıklanacağı umulduğu için bu araştırma günceldir.

Bireyin bağlanma stilini, mizaç özelliklerinden hangi olumlu özelliklerin ya da potansiyel risklerinin bağlanma stilini desteklediğinin bilinmesi, bireyi daha iyi açıklayarak baş etmekte zorlandığı durumlarda ona yardımcı olabilir. Bireyin doğuştan getirdiği mizaç tipi ile ilk çocukluk yaşantılarıyla oluşan bağlanma stilleri arasında ilişki olup olmadığını saptamak araştırmacılara ve uygulayıcılara fikir vereceği düşüncesiyle işlevseldir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışma grubu, 18 yaş ve üstü 278 (188 kadın ve 90 erkek) katılımcı ile sınırlıdır.

Araştırma; Kişisel Bilgi Formu, Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5. TANIMLAR

Bağlanma: Bebeğe bakım verenin bireyin gereksinimlerini doğru ve zamanında karşılaması ile oluşan yakınlığı barındıran duygusal bir ilişkidir (Bowlby, 1982).

Enneagram: Bireyin doğumundan itibaren var olan, yaşamı boyunca değişmeden ona eşlik eden ve kişilik özelliklerinin oluşumunu şekillendiren dokuz mizaç tipinin bulunduğu bir öğretilerdir (Rothbart vd., 2000).

Güvenli bağlanma: Bakım verenin, yeni doğanın duygusal ve fiziksel gereksinimlerine tutarlı, zamanında ve yeterince yanıt vermesi ve bebeğin rahatlatması sonucunda oluşan bağlanma stilidir (Cortazar ve Herreros 2010).

Kaçınan Bağlanma: Bakım verenin, bebeğin varlığını reddetmesi ya da neye ihtiyacı olduğunu anlamadığı için gereksinimlerini karşılamaması sonucu bebekte oluşan kayıtsız ve kaçınan ruhsal yapı (Vardal, 2015).

Kaygılı Bağlanma: Bebeğin ihtiyaçlarının bakım vereni tarafından tutarsız ve eksik karşılanıyor ise veya zamanında karşılanmadığında ise bebekte meydana gelen kaygılı ruhsal yapı (Dağ, 2020)

Mizaç: Mizaç, bireyin kendine has davranış kalıplarını şekillendiren, doğumdan itibaren ona eşlik eden bireysel özelliklerin tamamıdır (Erkan, 2020).

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. ENNEAGRAM

2.1.1. Mizaç Kavramı

Enneagram öğretisinde tipler ‘kişilik tipleri’ olarak ifade edilmektedir. Dokuz Tip Mizaç Modeli (DTMM)’nde ise alt boyutlar ‘mizaç tipleri’ şeklinde yer almaktadır. Bu çalışmada kavram karmaşasının önüne geçmek adına alt boyutlara kasten ‘mizaç’ kelimesi kullanılmıştır. Enneagram ile DTMM arasındaki ilişkiye ilerleyen sayfalarda değinilecektir.

Anlam arayışı bireyin hayatındaki esas dürtüsüdür. Bu arayışı özel yapan şey ise bireyin yalnız kendinin bulabilmesidir. Ulusal Ruh sağlığı Enstitüsünün yaptığı ve 48 üniversitede 7948 öğrencinin katıldığı çalışmanın sonucuna göre katılımcıların %78’i kendileri için öncelik olanın ‘yaşamda anlam ve amaç bulmak’ olduğunu belirtmiştir (Frankl, 2010). Anlam arayışı dışında bütün ihtiyaçları giderilen insanın yaşadığı varoluşsal boşluk ile meydana gelen anlamsızlık hissi, varoluşsal arayışa dönüşmekte ve toplumsal nevroz olarak ortaya çıkmaktadır. (Frankl, 1999).

Anlam arayışı sürecinde bireyin kendini tanımasında mizaç, önemli bir yere sahiptir. Geçmiş yıllardan bu yana insanın kendini bilme çabası oldukça fazla ilgilenilen bir durum olmuştur. Bu çaba birçok mitoloji ve efsaneye konu olduğu gibi bilimsel araştırmalarda da mizaç, karakter ve kişilik başlıkları altında oldukça önemli bir yer kaplamıştır (Clark, 2005). Mizacın tanımını ilk olarak Hipokrat yapmış ve devamında Galen geliştirmiştir. Mizacı, beden sıvılarıyla açıklayan dört mizaç

yapısından bahsedilen bu tanımdan günümüze dek bir çok araştırmacı bu konuda çalışma gerçekleştirmiştir (Yılmaz vd., 2014). Modern mizaç tanımı ise Thomes Chess ve Birch'ün 1956 senesinde yayınladıkları bir çalışma ile belirlenmiştir. Bu çalışma içerisinde katılımcıları, bebeklik çağından yetişkinlik sürecine kadar sistematik olarak izlemişlerdir (Sarı, 2018).

Mizaç, bireyin kendine has davranış kalıplarını şekillendiren, doğumdan itibaren ona eşlik eden bireysel özelliklerin tamamıdır (Erkan, 2020). Latince 'temperare' yani karışım kelimesinden gelmekte olup Türk Dil Kurumuna göre; karakter, huy, yaradılış manasına gelmektedir (Aksu, 2016). Başka bir tanıma göre mizaç; bireyi diğer insanlardan eşsiz yapan bireysel farklılıklardır. Bu farklılıklar, bireyin davranış ve duygularını düzenlemede kullandığı tarzlar olarak görülmektedir. Bu sebepten mizaç bir davranışın ne olduğu ile değil, onu meydana getiren düşünce tarzı ile ilgilidir (Berk, 2012).

Mizacın ne düzeyde biyolojik kaynaklı ne düzeyde yaşantılar neticesinde meydana geldiği tam anlamıyla bilinmese de, insanların biyolojik kaynaklı farklılıklarıyla ilgili olduğu düşünülürse mizaç özelliklerinin kalıcı fakat geliştirilebilir olduğu söylenebilir (Sanson, Hemphill ve Smart, 2004). Bunu destekleyecek başka bir araştırmada mizacın nispeten değişmez olmasıyla birlikte, dış faktörlerde değişim meydana gelmesiyle farklılık görülebileceği ifade edilmektedir (Aktaran: Zembat vd., 2018).

Mizaçla ilgili literatür taraması yapıldığında mizaç, kişilik ve karakter kavramları oldukça sık bir arada kullanılmıştır. Örneğin Cloninger, kişiliğin gelişim sürecini ve yapısını tanımlayabilmek için, bir psikobiyolojik kuram geliştirerek mizaç kavramını dört alt boyuta ayırarak incelemiştir (Cloninger, 1993). Mizaç, karakter ve kişilik kavramlarında birbirine çok yakın tanımlar mevcuttur. Kişilik bireyi diğerlerinden farklılaştıran özelliklerin tamamı olarak tanımlanırken, mizaç kavramında da bireysel farklılıklar ön plandadır (Eker, 2021). Kişilik ve mizaç kelimeleri araştırmalarda sıklıkla birlikte ya da birbirinin yerine ifade edilen bununla birlikte anlamları birbirinden farklı iki kavramdır. Mizaç, biyolojik ve kalıtsal yapıya dayanarak davranışların temelindeki tutumu gösteren bir yapıdır (Goodwin & Jamison, 1990). Bireyin sosyal ve bireysel ortamlarda kendine özgü ilişki kurma biçimini

şekillendiren davranış ve düşüncelerin karakteristik şekilde örüntüleri ise kişilik olarak tanımlanmaktadır (Atkinson vd., 1999). Diğer yandan karakter ise kavramsal öğretilere göre soyutlaştırma ve sembolize etme süreçlerine denk gelmektedir (Akar vd., 2005).

Yapılan klinik çalışmalarda, mizacın kalıtsal bir zeminin olduğu ve kişilik yapısının özelliklerine şekil verdiği ortaya konmuştur. Bir araştırmada, bireyin mizaç özelliklerinin yetişkinlik hayatındaki kişilik özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre çocukların 3 yaş davranış tarzlarının 26 yaş kişilik özellikleriyle ilişkili olduğu anlaşılmıştır (Caspi vd., 2003).

Tüm bu bilgilerin ışığında mizaç gözlemlenebilir ve çok belirgin tutum ve özellik kalıplarından oluşmaktadır ve bireyin toplum ile kurduğu iletişimin düzeyini oldukça fazla düzeyde etkilemektedir (Prior, Sanson, Smart ve Oberklaid, 2000).

2.1.2. Enneagram Tarihçesi

Enneagram'ın oluşumu günümüzde hala sırrını korumaktadır. Enneagram ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında tüm araştırmacıların üzerinde durduğu ve en çok güçlük yaşadığı konu muhakkak ki Enneagram'ın tarihçesidir. Eski kaynaklarda net bir bilgi belirtilmediği için tarihler ve kişiler tam anlamıyla bilinmemektedir (Riso, 2003). Mevcut bilgilere göre; bazı kaynaklarda onuncu yüzyılda Sufiler tarafından ortaya atılmış olarak ifade edilirken, başka kaynaklar da ise milattan önce 2500 lü senelerde Ortadoğu ya da Babil'de kullanılmaya başlanmıştır. Yaygın kanıya göre başlangıç noktası günümüzde hala net olarak bilinmemektedir. (Bozik, 2021).

Enneagram'ın batıda doğup yaygınlaşması George İvanovich Gurdjieff ile meydana gelmiştir. Gurdjieff; Kars'ta dünyaya gelmiştir (1897) ve annesi Yunan, babası ise Ermeni olan bir Ortodoks Osmanlı tebaasıdır (Riso, 2003). Kendini bir serüvenci, ruh sağlığı eğitmeni ve bireyin gizemli yapısını ortaya çıkarmayı amaç edinmiş bir araştırmacı olarak tanımlanmaktadır. Buhara, Orta Asya ve Taşkent'te birçok araştırma yaparak uzun zamanlar geçirmiştir (Demir, 2020). Ancak Gurdjieff'in döneminde Enneagram hakkında yapılan araştırma ve çalışmalar yazılı olarak kaydedilmemiştir. Çalışmaların yazılı hale getirilmesi ve Enneagram'ın günümüzdeki şeklini alması incelendiğinde Arica Enstitüsü'nün sahibi Oscar Ichazo

karşımıza çıkmaktadır (Palmer, 2006). Oscar Ichazo, kişilik modellerini kategorize edip özelliklerini tanımlayarak enneagram tipolojinin çağdaş bir yoruma kavuşmasında büyük bir paya sahiptir. Oscar Ichazo'nun Arica enstitüsünü kurma amaçlarından biri de enneagram modelini geliştirmektir. Bu doğrultuda psikolog Claudio Naranjo'nun da katkılarıyla enneagramı modern psikoloji yaklaşımlarıyla açıklayarak şimdiki haline kavuşturmuştur (Risa ve Hudson, 2019, s. 36-40).

2.1.3. Enneagram Nedir?

Enneagram'ın kelime kökü incelendiğinde, Yunanca'da yer alan "ennea"(dokuz) ve "grammos"(nokta) kelimelerinden meydana geldiği görülmektedir. Kelime kökünde yer alan noktaların her biri farklı mizaç tipini temsil etmektedir. (Wagner & Walker, 1983). Dokuz ayrı mizaç tipinin bulunduğu bu sistem, bireyin doğasını anlamak üzere geliştirilmiş bir mizaç tipi sistemidir. Bununla birlikte güncel araştırmalara göre, bireyin doğumundan itibaren var olan, yaşamı süresince değişmeden ona eşlik eden ve kişilik özelliklerinin oluşumunu şekillendiren mizaç tipleri olarak tanımlanmaktadır (Rothbart vd., 2000).

Bu öğretilerde doğuştan getirilen mizaç tipleri açıklanırken, bir bireyin yaşadığı zorluklarda baş etme becerilerini desteklemek için; nasıl yaklaşımda bulunabileceğini, hangi alanlarda yeteneğinin olabileceğini, güçlü yönleri ve potansiyel risklerine ilişkin farkındalık sağlayarak bireyin kendini daha sağlıklı bir boyuta taşımasına eşlik eden önemli bir sistem olduğu vurgulanmaktadır (Gündüz ve Keskin, 2019). Dokuz tipin özelliklerine bakıldığında baskın özellikler, ana duygular, motive eden durumlar ve potansiyel riskli davranışlar ile karşılaşılmaktadır. Bu nedenle birey, Enneagram öğretisi ile mizaç tipini keşfederken aynı zamanda kendine bütünsel bakarak, aslında varolan fakat henüz fark edemediği yönleri ile benliğini keşfetmektedir. (Daniels ve Saracino, 2018). Bu yaklaşım, enneagram çemberiyle de desteklenmektedir. Enneagram bir çember ile sembolize edilmektedir ve bu çember insana bütüncül bakışını temsil etmektedir. Çemberde her bir mizacı ifade eden dokuz nokta bulunmaktadır. Noktalar arasındaki çizgiler mizaçların stres ve rahat hatlarındaki enerji akışını temsil etmektedir. (Rhodes, 2009, 12).

Tablo 1. Enneagram ve Dokuz Tip Mizaç Modeli Arasındaki Farklar

Enneagram	DTMM
Temel tipler ve kanat etkileri ‘kişilik’ kavramıyla ifade edilmektedir.	Temel tipler ve kanat etkileri ‘mizaç’ kavramıyla ifade edilmektedir.
Kişilik, mizaç ve karakter kavramları arasındaki ilişkiden söz edilmemektedir.	Kişilik, mizaç ve karakter kavramlarının farklılıklarından bahsedilmektedir.
Kişilik tipleri, o tipi simgeleyen baskın özellik ile isimlendirilmektedir.	Mizaç tipleri rakama ek olarak genel özelliklerinin temelini oluşturan arayışı ifade eden kavram ile isimlendirilmektedir.
Tipler; sağlıklı, ortalama ve sağlıklı olarak üç ayrı seviyede incelenmektedir.	Tipler; olumlu ve olumsuzluğa açık olmak üzere tek boyutta incelenmektedir.
Bütünleşme ve ayrışma durumlarından bahsedilmektedir.	Stres-rahat hatları ifade edilmektedir.
Kadim geleneklerden güç alarak ruhsal alanın farkındalığına yönelik hizmet etmektedir.	Bireyin ruhsal yapısını göz ardı etmeden, bilimden yararlanarak kişinin psikik ve psikosomatik yapısıyla ilgilenir.
Kişilik tipleri ile nörobiyolojik sistem arasında bir bağdan bahsedilmemektedir.	Mizaç tipleri ile nörobiyolojik sistem arasında ilişki olabileceğinden bahsedilmektedir.

Kaynak: (Yılmaz, Genç, Ünal ve Aydemir, 2014, s. 399).

2.1.4. Enneagram Tipolojisinde Yer Alan Kavramlar

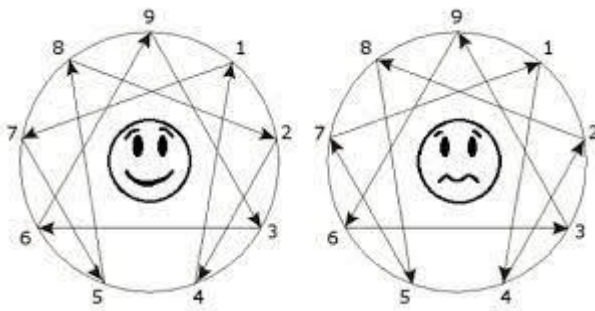
2.1.4.1. Kanat Tipi

Enneagram metodolojisinde ana mizaca ek olarak kanat mizaç tipi kavramı ile karşılaşılmaktadır. Kanat mizaç tipi, ana mizaçtan önce ya da sonraki mizaç tipi

Şekil 2. Enneagram kanat tipi

2.1.4.2. Rahat Ve Stres Hattı

zamanda, stresli ve rahat durumlara göre mizaç tiplerinin farklı bir mizacın özelliklerine yönelme durumu vardır. Bu durumlarda birey, mevcut mizaç tipinden ayrı olarak başka bir mizacın olumlu ve olumsuz davranış kalıplarını sergiler (Yüksel, 2021).

Şekil 3. Enneagram rahat ve stres hatları

2.1.5. Mizaç Tipleri

Enneagram öğretisinin bireysel farklılıkları açıklamakta kullandığı dokuz mizaç tipi bu öğretinin zeminini oluşturur. Metodolojide bulunan bu tipler rakamlar ile

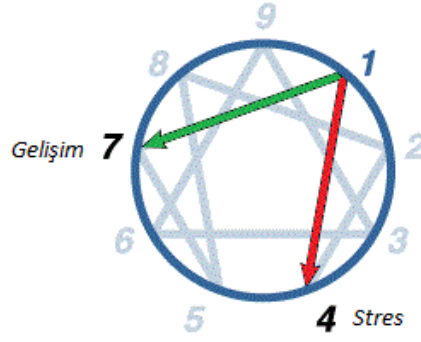
sembolize dilmektedir. Bazı araştırmacılara göre ise baskın özellikleri ile isimlendirilmektedir. Bunlar şu şekildedir;

- Tip 1. Mükemmeliyetçi
- Tip 2. Fedakar
- Tip 3. Rekabetçi
- Tip 4. Özgün
- Tip 5. Araştırmacı
- Tip 6. Güvenilir
- Tip 7. Heyecanlı
- Tip 8. Lider
- Tip 9. Uzlaşmacı (Riso, 2003).

Bazı araştırmacılara göre mizaç tiplerini baskın özellikleri ile isimlendirmek sınırlandırmaktır. Oysa ki her birey biricik ve özgündür. Örneğin; Tip 1 kişiler kurallar ve kanunlar konusunda daha hassas davranabilirken bazı Tip 1 ler bu konuda hassas olmayabiliyorlar. Bireyin mizacı hakkında kanıya varmak için dikkat edilmesi gereken durum, mizaç tiplerinin stres ve rahat hatlarıdır (Yılmaz vd., 2011).

2.1.5.1. Tip 1 Mükemmeliyetçi

Enneagram tipolojisinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 1 ya yanındaki uzlaşmacı Tip 9'dan, ya da fedakar Tip 2'den kanat etkisi olarak etkilenir. Mükemmeliyetçi Tip 1, Tip 7'nin olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda, trajik-romantik Tip 4'ün olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 4. Tip 1 - Mükemmeliyetçi

Tip1'ler içlerinden gelen dürtüleri ve duygularını denetlemeye çalışırlar. Kişisel gereksinimleri için bir sınır inşa ederler ve bu sınır içerisinde uzmanlaşırlar. Öfke duygusunu yoğun yaşamalarına karşın bastırmakta başarılıdırlar. (Addison, 2006). En doğal hallerinde kural ve ilkelere duyarlı, planlı çalışan, sorumluluk bilinci gelişmiş, ciddi şekilde kontrol yetisi gelişmiş, ölçülü davranmaya çalışan, detaycı, mantıklı ve rasyonel bireylerdir (Acarkan, 2018).

Riso ve Hudson'ın araştırmalarına göre (2009), yapısal olarak ana mizaç yapıda Tip1 olan bireyin kişilik özelliklerinin; ortalama, sağlıklı ve sağlıksız ve ortalama şeklinde üçe ayrıldığı görülmüştür.

Sağlıklı durumlarda Tip 1'ler arzularını, duygularını değerlendirir. Yapmaları ve yapmamaları gerekenler gibi eylemlerini mükemmel hale getirme dürtülerini değerlendirir. Mükemmeliyetçi Tip 1'ler, davranış ve tutumlarından emin olduklarında, haklı olduklarını düşündüğü zamanlarda, iç seslerinin eleştirilerini arka plana bırakabilirler. Genel olarak, bilindikleri yerde saygı duyulan sorumlu bireyler olarak tanımlanırlar (Palmer, 2006).

Ortalama durumlarda Tip 1'ler her zaman ödüllere değer veren, adil yüce hedefleri olan, mükemmel şeyi yapmaya ve dengeyi korumaya çalışan insanlardır. Ortalama durumlarda, savaşçılar, reformcular, eleştirmenler, eğitimciler, asil ve idealistlerdir. Ortalama durumlarda her konuda önyargılıdırlar, insanların hatalarını düzeltirler, kendileri kadar başkalarını da eleştirirler (Riso ve Hudson, 2009). Ortalama düzeyde tip birler her durumda haklı olmak isterler. Yüksek standartları nedeniyle çevreyi

hatalı gördükleri için her durumu denetlemek isterler. Sağlıklı taraftan ortalama yöne giden birlerin sabırlı olma sorunları vardır (Batı, 2018).

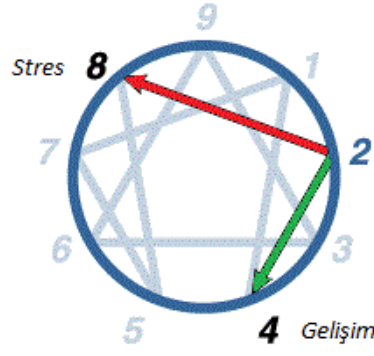
Sağlıksız durumlarda birler; katı fikirli, kendini beğenmiş, kalıplaşmış düşünceleri olan insanlardır. Hoşgörüsüz kişiler olabileceği gibi iletişim kurdukları kişileri de eleştirebilirler. Onlar sert önyargıları olan, başkalarının hatalarına takıntılı, içgüdüsel dürtüleri baskın olan cezalandıran ve aynı zamanda tutarlı davranmayan insanlardır. Birlerin bu durumda yaşadığı çelişkinin ve bunalımın depresyonun nedeni, yanıltıcı olmaktan, hatalı davranmaktan korkmalarıdır (Acarkan, 2018).

Rahat durumda birler, yedi mizacın davranışını sergiler. Yediye gittiklerinde hataları ve kendileri için güç bir durum da olsa gerçeği kabul ederler ve rahat durumlarda daha üretken olurlar. Dünyanın ağırlığını tek başlarına taşımak zorunda olmadıklarının farkındadırlar. Güvendikleri ortamlarda çok komik ve esprili yaklaşımlar sergileyebilirler. İnsanları şaşırtmak hoşlarına gider (Woldeeyesus, 2014).

Stres hattında birler, ortalama ya da sağlıksız durumda oldukları için kendilerine o kadar yüklenirler ki, dörtlülerin olumsuz davranış ve tutumlarını sergilerler. Dört mizacına giden sağlıksız birlerde onlara göre hiç kimse işini, çabalarını ve hedeflerini değerli bulmaz. Normal dörtlerin olumsuz özelliklerini sergileyen birler; dışlanmış, yanlış anlaşılmış hissederler. Doğrudan yardım istekte güçlük yaşarlar (Riso ve Hudson, 2009).

2.1.5.2. Tip 2 Fedakar

Enneagram tipolojisinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 2, ya yanındaki mükemmeliyetçi Tip 1'den, ya da rekabetçi tip 3'ten kanat etkisi olarak etkilenir. Fedakar Tip 2, Tip 4'ün olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda Tip 8'in olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 5. Tip 2 - Fedakar

Genel olarak ikiler, duygu bakımından güçlü, sevgiye ehemmiyet veren, duygusal olarak sıcak kanlı, duyarlı, şefkatli ve kararlı, ilişki odaklı, sıcak ve arkadaş canlısı, dışa dönük, yakın davranan, yardımcı olmaya ihtiyaç duyan, insanları rahatsız etmemeye çalışan bireylerdir. Kendilerini seven insanlardır. Kendini vazgeçilmez kılmaya çalışır ve bundaki motivasyonu kendini vazgeçilmez kılmaktır. Fakat bu bilinçli şekilde gelişen bir durum değil, temek dürtüleridir. En temelde değerli hissetmek ister. Genellikle yardımsever, kendini düşünmeyen bir imaj çizebilir (Addison, 2006). İkisinin dikkatinin yoğunlaştığı alan, önem verdiği konularda onunla ilgilenilmesi üzerinedir. İlişkileri önemseyen ikiler, insanların ruh hallerinin ve duygularının nasıl değişim gösterdiğini gözlemlemeye odaklanır. Kendi enerjisini insanların duygusal ihtiyaçlarına verir ve onları memnun edecek davranışlar sergilemeye çalışır. Davranışlarının insanlar tarafından onaylanması oldukça önemlidir (Daniels and Price, 2000).

Sağlık durumlarda 2 mizaca sahip kişi, sağlıklı bir durumda, insan ilişkilerinde sınırlarını çizebilen ve başkalarının ihtiyaçları kadar kendi ihtiyaçlarını da görebilen insanlardır. Sağlıklı ikiler, başkalarının duygularında empatik, şefkatli, hassas ve duygusaldır ve kendilerini kolaylıkla iletişim içinde olduğu insanların yerine koyabildikleri için herkesi anlama yönelimindedirler. Samimi, sıcak kanlı, arkadaş canlısı, destekleyicidirler ve diğer insanların iyi tarafını görebilirler. Bu gibi durumlarda kendilerini düşünmek, kendi içlerinde aradıkları sevgiyi bulmakla, bencillikten uzak, zarif, sabırlı ve en sağlıklı hal olmakla, kişisel çıkarlardan ziyade iletişim kurdukları insanlara mutlu bakmakla ilgilidir (Riso ve Hudson, 2009: 82).

Ortalama durumlarda tip iki mizacına sahip kişiler, sabırlı ve alçakgönüllü bir kişiliğe sahipler. Kendi yapılarına ve diğer insanlara karşı olumlu bir bakış açısına sahiptirler. Çevresindeki kişilere iyi niyetle muamelede bulunup, onların mutlu olması için çabalarlar. İnsanları mutlu etmeye odaklı olan ikiler bir süre sonra fazla samimiyet gösterir ve zamanla fazla fedakarlık ve samimiyet gösterdiği kişilere muhtaç hale gelirler. Başkalarına yaptıkları iyiliklerin karşılığını almadıklarında genellikle bu durum ile karşılaşılır ve bununla birlikte onlarında kendilerine bağımlı olmalarını isterler. Bir süre sonra yaptıkları iyilikler için sürekli bir teşekkür beklentisi gösterirler ve yaptıkları iyilikleri abartırlar. Bu durumda iletişim kurdukları kişiler son derece yakın ve rahatsız olabilirler (Batı, 2018).

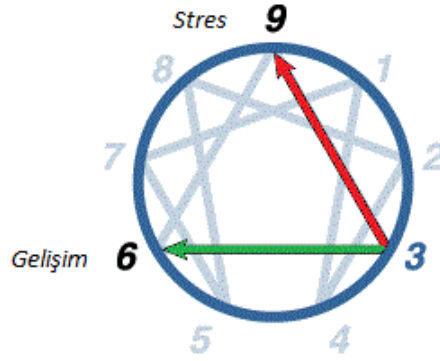
Sağlıksız durumlarda ikililer iletişim kurdukları insanlara sinirlenirler, her şeyden şikayet ederler, istenmediklerini ve sevilmediklerini düşünürler çünkü seilmeme ve istenmeme gibi korkuları vardır. Bu yüzden iletişim kurduğu kişilere karşı en yoğun öfke duygusunu yaşarlar. Kendinin olduğu gibi kabul görmediğini hissettiği ve takdir edilmediğini düşündükleri kişilere sürekli olarak suçlama eğilimi içindedirler. Sağlıksız durumda ikiler sevginin değerini, şefkat ve iyilikseverlik gibi kavramları sorgularlar. Emek vermiştir ama karşılığını alamadığını düşünmektedir. Bu durum onu öfkeye sürer (Acarkan, 2018:117).

Rahat hallerinde ana mizacı tip iki olan birey, tip dördün trajik-romantik ve özgün hallerini sergiler. Gerçekten sevidiklerini ve değer gördüklerini hissettikleri insanlarla iletişim içerisinde olduklarında, iletişim kurdukları ilişkiler iyi gittiğinde, iletişim içerisinde oldukları insanlarla verimli işler gerçekleştirdiğini hissettiklerinde tip dörde gitmektedirler. Bu tür bir durumda ilişkiler odak noktası olmaktan çıkmıştır (Acarkan, 2018).

Stres hattında tip ikiler; sevilme ihtiyacı, başkalarına karşı duygularını ifade etmesi, takdir edilmesi ve ona cevap verilmesi gerektiğinde bu durumların ertelenmesi tip ikileri stres hattına götürür. Aynı zamanda, stres noktaları üzerinde devinim içinde olan, muhtaç tip iki beklenmedik şekilde saldırganlaşır ve tip sekizin olumsuz yönünü sergiler (Karakaya, 2013).

2.1.5.3. Tip 3 Rekabetçi

Enneagram tipolojisiinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 3, ya yanındaki fedakar Tip 2'den, ya da özgün tip 4'ten kanat etkisi olarak etkilenir. Rekabetçi Tip 3, Tip 6'nın olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda, Tip 9'un olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 6. Tip 3 - Rekabetçi

Başarılı olabilmek için elinden gelenin fazlasını yaparak insanların gözünde değerli olmaya çalışır. Başarılı olmak için kendi imajlarını yaratırlar ve bu imajı devamlı kılmak için sürekli çalışırlar (Karakaya, 2013).

Tip üçler, işlerinde ve ilişkilerinde en iyisi olmaya çalışır ve toplumda kendilerini bu şekilde tanıtip, kabul edilmeyi beklemektedir. Kendine güvenen, kendine değer veren ve iletişim kurduğu insanlara karşı olumlu bir yaklaşımı olan kişilerdir. Toplumda istenen nitelikleri yaratmaya çalışır, bu nedenle imajına da önem verir (Riso, 2009).

Sağlık durumlarda tip üçler, kendine güvenen, kendine saygısı yüksek, yaşamda değerli olduklarına inanan, enerji dolu, çekici, iyi iletişim kurabilen, hedeflerine ulaşmak için gayret sarfeden, kendi içinde alçakgönüllü ve başkalarını etkileyebilen insanlardır. Bu durumda tip üçler; çevresini de motive eden, yönlendiren, kararlı, imajlarına düşkün ve yeniliklere uyum sağlayan insanlardır. Tip üçler işlerinde sağlıklı olduklarında, hedeflerine ulaşmak için rekabet etmeyi bırakırlar. Çok çalışırlar, fakat istedikleri sonucu elde edemediklerinde durumu kabul edebilirler (Maitri, 2018).

Ortalama durumlarda tip üçler, hırslıdır ve mükemmel olmaya çalışırlar. ne durumda olurlarsa olsunlar her zaman iyi olmaya çalışırlar. Başarılarını başkalarıyla kıyaslayan bir yapıya sahiptirler. Kazanmak tip üçler için önemli bir mevzudur. Kendi kimlikleri hakkında aşırı beklentiler yaratırlar ve hem iletişim kurdukları insanları hem de kendilerini buna maruz bırakırlar (Riso ve Hudson, 2009: 89). Tip üçler diğer inların onay ve beğenisini kaybetmekten korktuğu için, inşaları devamlı olarak etkileme çabasındadırlar (Acarkan, 2018).

Sağlıksız durumlarda tip üçlüler, hedeflerine daha fazla zaman harcarlar ve sonuçlar gerçekleşmediğinde hayata yenilmiş hissederler. Bu durumda saldırganlaşabilir, intikam alabilir, zihinsel ve kronik depresyon yaşayabilir ve başarısız olduğu durumları hatırlatan her şeyden nefret edebilirler. Sağlıksız düzeydeki üçler, öz değerleriyle ilişkilerini kaybeder, imajları hakkında aşırı düşünen, değersizlik psikolojisine giren, hata kabul etmeyen ve takdir edilme kaygısıyla yaşarlar (Batı, 2018).

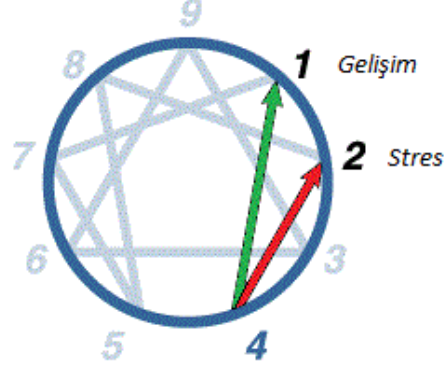
Rahat hattında tip üçler, tip altının davranışlarını sergilerler. Karşılıklı ilişkilerde kendilerini başkalarıyla daha yakından ilişkili olarak ifade edebilirler. Üstünlük yaratmak, diğer insanlardan daha iyi olduğunu ispat etme gibi durumlardan ayrışarak; eşitlik, sevgi, saygı, bireylerin ihtiyaçları vb. durumlara öncelik verirler (Acarkan, 2018).

Stresli olduklarında üçler, imajlarına ve dış görünüşlerine büyük önem vermenin aksine pasif, bitkin, içe dönük ve olumsuz hissettikleri duyguları pekiştirerek, harekete geçip risk almaktan kaçınarak, değersiz ve yetersiz hissederek tip dokuzun stresli yapısını sergilemektedir. Tip dokuza giden üçler; dağınık, muğlak, çatışmalardan kaçınıp her geçen gün pasif hale geldikleri için arka planda kalıyor, pes ediyor ve günü bitirmek için işi en aza indiriyorlar (Riso ve Hudson, 2009: 90).

2.1.5.4. Tip 4 Özgün

Enneagram tipolojisinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 4, ya yanındaki rekabetçi Tip 3'ten, ya da araştırmacı tip 5'ten kanat

etkisi olarak etkilendir. Özgün Tip 4, Tip 1'in olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda Tip 2'nin olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 7. Tip 4 - Özgün

Tip 4; sezgisel, etkileyici, bireysel ve sıcakkanlıdır. Üretkenliğe ve romantik görünüme önem verir. Hayatta estetik, sanatsal bir biçim arama eğilimindedir. Bu nedenle sanatsal konularla ilgilenir ve kendini ifade ederken sanatsal yöntemler seçer. Profesyonel olarak sanatla ilgilenmese bile uğraşlarında her zaman sanatsal dokunuşlarla işini ortaya koyar. Çok canlı ve yoğun bir hayal gücü olan özgün tip 4 doğa, hem ilişkileride hem de sahip olduğu nesnelerde yüksek düzeyde duygusal etki bekler (Wagele ve Baron, 1994).

Sağlık durumlarda kendilerine ve çevresinin ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve nazik, sezgisel tutumları olan, romantizmi idealize eden dürüst, samimi bir doğaya sahiptirler. (Batı, 2018). Sağlıklı tip 4'lerin içe dönük ve gözlemci bir doğası vardır. Duyguları ve dürtüleri temas halinde olan, sezgisel, şefkatli ve hoşgörülü, düşünceli, bireysel bir yapı içindedirler. Estetikgüzellik onlar için önemlidir. Yeni şeyler üretme özelliğine sahip ve deneyimlerini sağlıklı boyutta değerli olanlara yöneldir (Kurt, 2019).

Ortalama durumda tip 4'ler; esrarengiz, coşkulu ama hayatı kendi varlığı ile kabul etmeyen, empati beceresinde zorlanabilen, kendileriyle çok fazla uğraşan, insanlarla iletişim kurarken kolay kırılan, kendine acıma duyguları olan, pratik olmayan, talepkar, baskın kişiler ile mesafeli ilişkiler kuran, olumsuz durumlar karşısında duygularını gizleyemeyn ve yüzünden anlaşılan, bu nedenle hassas bir görünüm

sergileyen bireylerdir (Acarkan, 2018). Bunlarla birlikte, hayatı yorumlarken romantik bir yaklaşım benimseyen, duygularını desteklemesi için kendisine güzel ve estetik ortamlar yaratmaya çalışan, tutkulu, duygularını kullanarak hayallere ve hayal gücüne düşkün, olayları kişisel olarak algılama eğiliminde olan ve duygusal olarak kolay incinen bir yapıdadır (Kurt, 2019).

Sağlıksız durumlarda tip 4'ler; kendi imajlarını görmezden gelen insanları görmezden gelir. Bu şekilde kendilerini insanlardan uzaklaştırırlar. Potansiyel niteliklerinden daha fazlasını isteme eğilimindedirler. Bu durumda, sahip olamadıkları şeyler için insanları suçlama eğilimindedirler. Bu onların ilişkideki durumlara aşırı bağımlı olmalarına veya tam tersine bu bağımlılıktan uzaklaşmalarına neden olur. Duygusal olarak tutarsızlık yaşamalarına neden olan durumda yarım kaldıklarını düşünen dört, düşünsel bir karmaşa değersiz olduklarını düşünerek kendilerini yetersiz ve kafası karışmış hissedirler. Bu durumda dörtler boşluk hissine düşmektedirler (Karakaya, 2013).

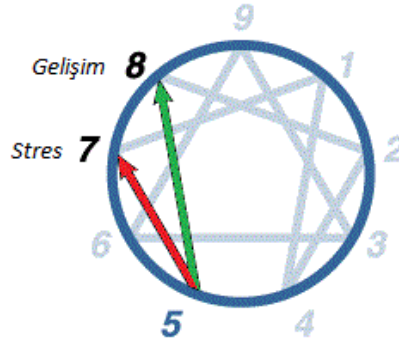
Özgün tip 4'ler, kendilerini güvende ve rahat hissettikleri zamanlarda, tip 1'in olumlu özelliklerini gösterirler. Dördün bu durumu, ruh hali değişimlerinden uzaklaşmalarını sağlar. Öz disiplin gelir ve farklı bir insan gibi hissetmekten vazgeçerek bu onların dünyayı tüm gerçekçiliği ile kabul etme eğiliminde olmalarını sağlamaktadır. Daha organize, öz disiplinli ve kendi yaratıcı fikirlerini aktaran eylemlerle hareket ederler (Riso ve Hudson, 2009).

Stresli durumda tip 4'ler, tip 2'nin olumsuz özelliklerini gösterir. Duygusal durumlarının yoğunluğu nedeniyle iletişim kurdukları kişiler tarafından dışlanmayacaklarından veya terk edilmeyeceklerinden emin olmak isteyen bu tipler, insanlarla yüzeysel iletişim kurma, onları mutlu etmek için çaba gösterme ve sevdikleri insanlar için yaptıklarını ifade etme tavrına sahiptir ((Wagele ve Baron, 1994).

2.1.5.5. Tip 5 Araştırmacı

Enneagram tipolojisinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 5, ya yanındaki güvenilir Tip 6'dan, ya da özgün tip 4'ten kanat etkisi

olarak etkilenir. Araştırmacı Tip 5, Tip 8'in olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda, Tip 7'nin olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 8. Tip 5 - Araştırmacı

Sağlıklı durumlarda tip 5'ler, sezgi ve anlayışla yaşantıları gözlemlerler. Zihinsel olarak meraklı ve uyanık. İlgilendikleri konulara odaklanırlar. Bilgi edinmeye ve öğrenmeye büyük önem verirler. Yeni bir fikir ve düşünce üretmek onlar için çok önemlidir. Özgün fikirler üretebilen, yaratıcı işler yapabilen ve yüksek hayal gücüne sahip insanlardır. Zekaları ile merhamet duyguları dengelenmiş insanlardır. Dünyayı genel olarak anlayabilen mucitlerdir (Riso ve Hudson, 2009). Tip 5'ler sağlıklı durumlarda, gözlem yetenekleri genel olarak daha baskın olduğu için çok dikkatli hareket etmeye yatkındırlar. Hafızası güçlü ve öğrenmeye hevesli insanlardır. İnovasyonla ilgileniyorlar. Yenilikçi ve üretici zekalarıyla ilgi odağıdırlar. Orijinal düşünceler üretirler. Çevrelerine karşı anlayışlı ve nazik jestler sergilerler (Batı, 2018).

Ortalama durumda tip 5'ler, gerçek dünyadan uzak durur ve kendi içlerine çekilirler. Bir konuda uzmanlaşarak araştırmaya ve doğru bilgiye önem verirler. Onlar çalışkan insanlar olarak tanımlanırlar. Karmaşık fikirlere odaklanarak hayal güçlerinde kaybolurlar. Ayrıntılara oldukça fazla önem verirler. Bu içe dönüklük, dış dünyaya karşı görüşlerine karşı çıkan herkese karşı düşmanca bir tutum sergileyerek gerçekleşir. Duyguların itilmesi ve başkalarının onu anlayamayacak kadar değersiz olduğu düşüncesiyle duygusallıktan uzak, tartışmacı bir tutum sergiliyor (Dainels ve Price, 2016).

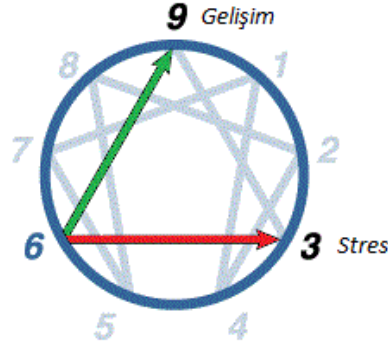
Sağlıksız beşler karamsar, tepkisel, içsel kargaşa halinde, dikkatsiz bir görünüm sergiler. İnsanlarla iletişim kurmaktan uzak duran sağlıksız tip beş, kendilerine yardım edilmesine izin vermez. Beşler olaylara rasyonel yönleriyle yaklaşamayıp kendi kendine yeterli olmadıklarını hissettiklerinde iç durumları başlı başına bozulur (Acarkan, 2018).

Beş bilgiye sahip olmak, çevreyi anlamak ve çevreden gelen tehditlere karşı kendini muhafaza etmenin yöntemini bulduğunda motive olur. (Baron ve Wagle, 2000). Bu rahat hattında tip 5'ler, tip 8'ler gibi daha bağımsız ve daha motive bir profil ortaya koyarlar (Woldeeyesus, 2014: 78).

Stres hattında tip 5'ler, kendilerini bilgi ve araştırma yapmanın yoğunluğuna vererek toplumdan uzak, daha yalıtılmış bir yaşama doğru ilerliyor. Bu onların temel ihtiyaçlarını arka plana atmalarına neden olur. Stresli bir durumda, tip 7'nin olumsuz özelliklerini gösterir. Eğlencede kaybolan, dürtüsel, aniden sosyal olmaya çalışan ve motivasyonunu düşüren duygulardan kaçmak amacıyla madde kullanımı gibi yönelimlere meyilli olabilir. Bununla birlikte, bu tür davranışlar tip 5'te geri teper ve toplumdan ayrılmanın bir sembolü olabilir (Riso ve Hudson, 2009).

2.1.5.6. Tip 6 Güvenilir

Enneagram tipolojisinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 6, ya yanındaki araştırmacı Tip 5'ten, ya da heyecanlı Tip 7'den kanat etkisi alarak etkilenir. Güvenilir Tip 6, Tip 9'un olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda, Tip 3'ün olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 9. Tip 6 - Güvenilir

Sağlıklı seviyesinde tip 6'lar; ilgi odağı, arkadaş canlısı, neşeli ve keyifli bireylerdir. İnsanların kendilerine karşı sıcak ve olumlu duyguları vardır. Güvene önem verirler. Onlar sözlerine sadık insanlardır. Dikkatli, sezgisel insanlardır. Çalışkan, tutumlu ve işbirlikçi türlerdir. Bir yere ait hissetmek altılar için önemlidir. Sağlıklı düzeyde tip 6'lar olumlu, destekleyici, kendine güvenen ve güven veren kişilerdir (Riso ve Hudson, 2009).

Ortalama düzeyde tip 6'lar olası sorunlara ve senaryolara odaklanır çünkü kendilerinin ve başkalarının güvenli bir ortamda olmasını isterler. Sorgulayıcı bir zihinsel sürece girerler. Devamlı muhtemel tehlike ve gelecekteki tehlike ile yaşayan ortalama düzeydeki altılar kendilerini güvenceye almak isterler. Bu durumda bir gruba mensup olmak onları rahatlatacaktır (Batı, 2018).

Sağlıksız düzeyde; olayları olumsuz yorumlayan, sert yapılı ve hırçın bir görünüm sergilerler. Aynı zamanda bağımlı, güvensiz ve çaresiz hale gelirler. Kendilerini değersiz hissederler, korku düzeyleri artar, aşırı tepki veren bir depresyon görünümüne sahiptirler ve sorunları abartma eğilimindedirler. Hayatlarında böyle durumlarda kurtarıcıya ihtiyaç duyarlar, otorite ararlar. Otariteye karşı itaat göstermek bu durumda onları rahatlatır. Yaşadıkları endişe ve vaz geçilmişlik korkusunda aşırı heyecan ifadesi görülür (Riso ve Hudson, 2009).

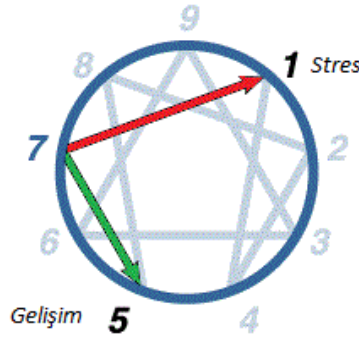
Rahat durumda tip 6, tip 9'un olumlu özelliklerini gösterir ve başkalarının kendilerine karşı tutumlarını güvence altına alma, endişe ve güvensizlikle mücadele etme, güvende olma, başkaları tarafından desteklendiğini hissetme, güven ve güvenliğe sahip olma ihtiyacında tatmin olduğu görülür. Güven ve kuşku ile hareket

eden tip 6, sağlıklı durumunda motive ve rahatladığında tip 9 gibi huzur odaklı ve uyumlu bir yaklaşım sergilerler (Bennett, 1983).

Stresli durumda tip 3'ün olumsuz özelliklerini sergileyen tip 6'lar kendilerine karşı tutumlarını güvence altına almadıklarında ve kaygı ve güvensizlikle mücadele ettiklerinde, kendilerini güvende hissetmediklerinde, başkaları tarafından desteklenmediklerini düşündüklerinde, güvende olmadıklarını ve tehlikelere dair açık hissettiklerinde strese girerler (Woldeeyesus, 2014).

2.1.5.7. Tip 7 Heyecanlı

Enneagram tipolojisiinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 7, ya yanındaki güvenilir Tip 6'dan, ya da lider Tip 8'den kanat etkisi olarak etkilenir. Heyecanlı Tip 7, Tip 5'in olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda, Tip 1'in olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 10. Tip 7 - Heyecanlı

Sağlıklı düzeyde tip 7'ler; motivasyonu yüksek olur ve genellikle hayatlarında heyecan ararlar. Yenilikler, heyecan verici konular dikkatini çekiyor. Neşeli, soğukkanlı özgür insanlardır. İyimser, eğlenceli bir doğaya sahipler. Mükemmel olduklarına inanmakla birlikte, güzel ve ince düşünülmüş zevkleri vardır. Dışa dönük ve eğlenceyi seven bir yapı içindedirler. Ortamların motive eden kişileridir. Zihin merkezli insanlar oldukları için birden fazla zihinsel soruna odaklanabilen ve olayları hızlı bir şekilde kavrayabilen yapılara sahiptirler (Palmer, 2006).

Ortalama seviyede hareketsiz kalamayan hareketli yediler birçok seçeneğin peşinden koşarlar. Macera duyguları baskındır, odaklanmakta zorlanırlar ve dikkatleri kolay dağılır. Hırslı ve tüketen insanlar olurlar. Bir işe başlamakta iyidirler fakat bitirmek yediler için oldukça zordur. Devamlı daha iyi seçenekler ararlar. Bir şeye konsantre olmaktan korkarlar (Riso ve Hudson, 2009).

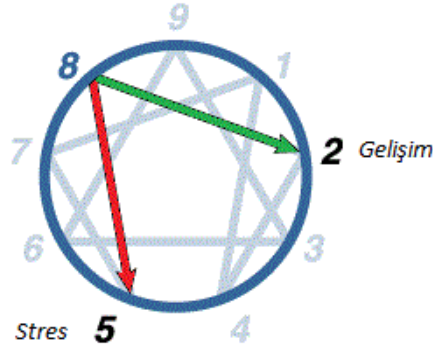
Sağlıksız durumda tip 7'ler, çocukça davranış kalıplarında olabilirler. Değişken davranışlar, sefahat, zevk arayan davranışlar, bazı davranış bozuklukları, kendini kontrol etmekte güçlük çeken kişilik yapısı, hesap vermeden ve düşünmeden para harcamak, manik-depresif davranışlar, kargaşanın neden olduğu zihinlerindeki kötü düşüncelerden kurtulmak için düşüncesizce hareket edebilirler. Gösterişli hayatlar dalar. Kumar oynamayı bu durumda tercih edebilirler (Palmer, 2006).

Rahat durumlarında tip 7'ler tip 5'in olumlu özelliklerini sergilerler ve beş mizaçlarının özelliklerini sergilediğinde; olaylara neyin doğru, neyin gerekli, neyin nesnel olduğu gibi kavramlarla, hoş ve nahoş bakış açılarından uzaklaşarak yaklaşma eğilimindedirler. Derin planlarına odaklanan beş kişi, bu durumlarda, yaşadıkları eğlence hayatında tecrit edilir. Odaklanma sorunu yaşamadan hedeflerini doğru belirleyebilir ve olaylara gereken önemi verebilirler (Bennett, 1983).

Baron ve Wagele'ye (1994) göre Yedilerin stres hattında olmasının temel nedeni özgür ruhlarında hissettikleri kısıtlama ve sınırlardır. Özgürlüklerini ve mutluluklarını devam ettirmek, ilginç deneyimleri kaçırmamak, heyecan düzeyini yüksek ve kendini meşgul tutmak, acıyı çekmeyi önlemek ve hafifletmek için ihtiyaç duydukları konulardan motive olurlar. Motive edici durumlardan uzaklaştıklarında tip 7'ler, tip 1'in olumsuz özelliklerine giderler ve birdenbire mükemmeliyetçi, eleştirel tutumlar gösterirler.

2.1.5.8. Tip 8 Lider

Enneagram tipolojisinde yer alan kavramlarda ifade edildiği gibi, birey ana mizaç yapısının yanı sıra kanat etkisinden de etkilenir. Tabloda görüldüğü gibi ana mizaç yapısı olan Tip 8, ya yanındaki heyecanlı Tip 7'den, ya da uyumlu Tip 9'dan kanat etkisi alarak etkilenir. Lider Tip 8, Tip 2'nin olumlu özelliklerini rahat hallerinde gösterir. Stresli olduğunda, Tip 5'in olumsuz özelliklerini sergiler (Batı, 2018).

Şekil 11. Tip 8 - Lider

Sağlıklı durumda genel olarak tip 8'ler; atılgan, özgüvenli, istediğini yapan, ihtiyaç ve isteklerini nasıl karşılayacağını bilen, her şeyi yapabileceğine inanan, güçlü kişisel girişimlere sahip, güçlü iradeye sahip, heyecanlı, basit ve doğrudan iletişim tarzlarına sahip insanlardır. Tip 8'ler, ortamdaki herkesin saygı duyduğu doğal olarak lider olan kişiliklerdir. Genel olarak sabırlı ve bağışlayıcı insanlardır. Amacına ulaşmak için kendilerini düşünmeden tehlikeye atabilecek bir kişiliğe sahiptirler. Çevresindeki kişileri destekleyen, insanları motive eden kişidir (Riso ve Hudson, 2009).

Ortalama durumda tip 8'ler yaşadıkları problemler ve günlük hayatta kendi kendilerine yeterli olmak isterler. Bu tipler girişimci, faydacı, işleri pratik şekilde halleden sert yapılı insanlardır. Maceraları seven, kendini çevreye ve kendine kanıtlamak için risk alan, duygusal olarak kendini savunma eğiliminde olan, genellikle büyük planlara olan, çekinmeden sözler veren, özgüvenleri gereğinden fazla arttıkça baskıcı ve saldırgan olan, iletişim içinde olduğu insanlara hakim olmak isteyen ve iradesi kanıtlamak isteyen insanlardır. Çevrelerine otoriter ve sert bir şekilde emir verirler (Bennett, 1983).

Sağlıksız düzeyde tip 8'ler insanlara ve hatta kendilerine daha az güvenir. Sert ve katı davranış ve söylemleri vardır. Israrcı tutumları ve baskı ile istediklerini yaptırma eğilimindedirler. Her zaman kızgın olabilirler. Güçlerinin ve otoritelerinin kırılmasından korktukları için tedirginliğe ve kaygıya düşerler (Batı, 2018). Herhangi bir konuda çevresindeki insanlar ve hatta tüm insanlık tarafından sırtından vurulduklarını, kandırıldıklarını düşünen sağlıksız tip 8 için bu konunun geri dönüşü yoktur. Yasayı kabul etmezler, katı yürekli ve ahlaksız davranışlarda olabilirler.

Baron ve Wagele'nin (2000) ifade etti gibi tip 8'ler; özgüvenli olma, güçlerini ispatlama ve güçsüzlüğe direnme, çevresindeki kişilerin dünyalarında önemli olma, çevreye hakim olma ve hakimiyetini sürdürme ihtiyacından motive olurlar. Bu durumda rahat hattında olurlar ve tip 2'nin olumlu özelliklerini sergilerler. Tip 2 gibi daha sıcak kanlı, özenli ve merhametli hale gelir. Streslerinin başlıca nedenleri manipüle edilmiş hissetmeleri, temel ihtiyaçlarında yetersiz hissetmeleri, hareketlerini engelleyen ve sınırlayan kişilerin onları yönlendirmeye çalışmalarıdır.

2.1.5.9. Tip 9 Uyumlu

27

Sağlıklı durumlarda tip 9'lar; muhatabını etkin şekilde dinleyen, açık olan, duygusal dengeyi koruyabilen, rahat ve sakin yapıda insanlardır. Kendilerine ve diğer insanlara güvenduygusu içindedirler. Sabırlı olurlar, uyumludurlar ve diğer tarafla iletişimi arabulucu ve iyileştiricidir. Ayrıca çevreye güven veriyor gibi görünürler. Sağlıklı düzeyde tip 9'lar kendine güvenen ve mutlu canlı görünen insanlardır (Riso ve Hudson).

Ortalama düzeyde tip 9'lar, insanlarla etkileşim kurarken bir kenara çekilebilir ve çatışmadan korktukları için istemedikleri durumlara dahi hayır demekte zorlanarak evet cevabını verebilir. Olayları başkalarına karşı kabul ediyor gibi görünseler de kendi içlerinde kabul etmiyorlar. İç yapıları olup bitene karşı dirençlidir. Değişime karşı savunma oluştururlar. Tip 9'lar bir taraftan ilişkileri sürdürmek isterken diğer taraftan değişmek ve etkilenmek istemedikleri için ilişkiye ve olaylara direnirler (Acarkan, 2018).

Sağlıksız dokuzlar temelde ifade edemedikleri bir öfke halindedir. Çevresine karşı kendilerinde her şeyin yolunda olduğunu ve normal olduğuna dair kanıtlamak isterler. Çünkü duygusal tükenme, etkisizlik ve gizlice hissettikleri öfkenin ortaya çıkmasından korkarlar. İlişki içinde oldukları insanlardan uzaklaşırlar, ayrılırlar. Duygusal bölünme ve zihinsel karışıklık yaşadıkları için hayatlarındaki insanların onlara akıl vermesini ve yönlendirmesini istemezler (Riso ve Hudson, 2009).

Tip 9'la; çevrelerindeki insanların uyum içinde olmasına, çatışma ve gerilimlerden kaçınma, işleri olduğu gibi tutma, onları üzebilecek veya rahatsız edebilecek şeylere direnme ihtiyacından motive olurlar. Motivasyonu arttığında rahat hattında olan tip 9, tip 3'ün olumlu özelliklerini sergileyerek, kendi durgunluğuna karşı daha enerji dolu, girişken ve hareketli bir davranış sergilerler (Woldeeyesus, 2014)

Baron ve Wagele'ye (2000) göre tip 9'lar; çevreleriyle uyum içinde olamadığında, çatışmalarla mücadele etmek durumunda olduklarında rahatsız olurlar ve stres hattına giderler. Stresli tip 9'lar, tip 6'nın olumsuz özelliklerini gösterme durumundadır. Yaşam konusunda daha kaygılı ve güvensiz hale gelir, pasif agresif davranabilir. Bu hatta olmasına; ilişkilerinde önemsiz hissetme, ona karşı dikkatsiz olunması gibi nedenler de dahildir.

2.2. BAĞLANMA KURAMI

Bağlanma kavramı, bakım veren ve bebek arasındaki ilişkide kilit rolü bulunan bir kavramdır. Birçok teorisyen tarafından bağlanma kavramına tanım getirilmeye çalışılmıştır. Bu kuramcılardan biri olan John Bowlby'nin bağlanma kuramında tanımı şu şekildedir; bebeğe bakım verenin bireyin gereksinimlerini doğru ve zamanında karşılaması ile oluşan yakınlığı içeren duygusal bir bağıdır (Bowlby, 1982). Harlow'un Rhesus Maymunları ile yaptığı deney, Bowlby'nin bağlanma kuramının temeli üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Çak 2012). Bu deneyde, sadece iki haftalık olunluğa sahipken anne maymunlardan ayrı bırakılan yavru maymunlar, biri mama ka"bı olan bir tele, diğeri ılık bir beze sarılmış iki anne maymun figürünün bulunduğu bir odada koyulmuştur. Yavru maymunlar yemek kabı ile telden beslenmelerine rağmen zamanlarının çoğunu bezden yapılmış anne figürüne sarılmaya çalışarak geçirmişlerdir. Buna benzer bir yaşantının insanların bebeklerinde de görüldüğünü fark eden Bowlby, anne ve bebek arasındaki iletişim, iletişimin niteliği ve kurulan bağ üzerinde çalışmalara başlamıştır (Aktaran: Karahasanoğlu, 2016).

Mevcut bilgilerimiz doğrultusunda bağlanma; Bebek ile bakım vereni arasında endişe doğuran durumlarda daha belirgin duruma gelen, devamlılığı olan ve bebeğin bakım vereni ile temasta ve yakın durmak istediği bir ilişki türüdür. Kurulduktan sonra, bu davranış modeli yaşam boyunca devam etme eğilimindedir (Bretherton 1992). Kurulan bağın kalitesi, bakım verenin verdiği güven düzeyine göre değişmektedir (Ainsworth, 1989). Bağlanma kuramı ile ilgili çalışan Gander, Gardiner ve Bass (1981) bu kavramı; bebek ile ebeveyn veya bakım vereni arasında gelişen, karşılıklı olarak hissedilen bir etkileşim olarak tanımladı. Bağlanma kuramında Ainsworth (1989), bebeğin bakım vereni ile olan ilişkisine dayanan bir yabancı durum testi çalışması yapmıştır. Ainsworth, Bebeğin bakım vereni kaygı verici durumlarda sığınacağı güvenli bir liman olarak algılayıp ve test sırasında çevreyi araştırıp araştırmadığı, kısa bir ayrılıktan sonra bakım verenden yakın ilişki talep bekleyip beklemediği ve bir yabancı müdahale ettiğinde kaçınma tepkileri verip vermediği gibi test sonucunda elde edilen klinik bulguları inceleyerek bağlanma modelini incelemeye çalıştılar. Bu çalışmalar sonucunda üç tip bağlanma modeli

literatüre girmiştir. Bunlar bağlanma stilleri; güvenli, kaygılı ve kaçınmacı bağlanmadır (Demirgören ve Özbek 2012).

2.2.1. Bağlanma Stilleri

2.2.1.1. Güvenli Bağlanma

Birey, güvenli bağlanma stilinde, hem kendine dair benlik algısı hem de çevresine karşı algıları olumludur. Her türlü ikili ilişkilerinde güven ve yakınlık hissetme konusunda sıkıntı yaşamaz. Aynı zamanda kendilerini de kıymetli bireyler olarak da hissederler (Bartholomew & Shaver, 1998). Güvenli bağlanma stilinde bireyler; ilişki kurmaya değer, güvenilir, diğer insanlara da kendine uyguladığı yaklaşım gibi kabul etme tutumunu yansıtır. Bu bağlanma stilinde bireyler terk edilme kaygısı yaşamazlar. Bununla birlikte çekinmeden yakınlık kurabilir ve bağımsızlıklarını gösterebilirler (Sümer ve Güngör, 1999).

Özellikle yaşamın ilk 2 yılında yeni doğan bebeğin temel ihtiyaçlarını gideren, stres zamanlarında onu rahatlatan ve duygusal olarak yatıştıran bir bakım verene ihtiyacı vardır (Bowbly, 2012). Bakım veren bireyin, bebeğin fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarına tam koordinasyon içinde yanıt vermesi ve bebeği rahatlatması, güvenli bağlanmanın temellerinin oluşmasını sağlamaktadır (Cortazar ve Herreros 2010). Bakım verenin bebeğe olan olumlu yaklaşımı ile oluşan bu duygusal bağ sadece bu ikisi arasında sınırlı olmayıp, bebeğin ilerleyen hayatının tüm alanlarını da etkilemektedir (Yüks el ve Kurtuluş 2016). Bakım verenin olumlu yaklaşımı neticesinde güven duygusunu kazanan ve kendisi için zor anlarda bakım verenin ihtiyaçlarını karşılayacağını düşünen yani güvenli bağlanma stilini sağlayabilen bebek, yaşamın devamında diğer bireylere güvenmekte, zorlukların üstesinden gelmek için mücadele etmekte ve dolayısıyla zorluklarla başa çıkma stratejileri geliştirmekte daha başarılı olacaktır. Tüm bunları güvenli bağlanma sağlayamayan bebeklere nazaran daha kolay yapabilme yetisine sahip olacaktır (Turan Celebi, 2009).

2.2.1.2. Kaygılı Bağlanma

Diğer bir bağlanma modeli kaygılı bağlanma olarak isimlendirilmektedir. Bu bağlanma stiline oluşumunda; bebeğin gelişiminin ilk iki yılında bakım veren

güvenli bağlanma stilinekini aksine fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını zamanında karşılamadığı veya tutarsız bir şekilde karşıladığı ve bu durumun bebekte kaygılı bir ruhsal gelişime neden olduğu görülmektedir. Güvenli bağlanma stiline belirtilen annenin bebek tarafından korunaklı bir liman olarak algılanması bebekte meydana gelmez ve bebek anneye yaklaşımının nasıl olması gerektiği konusunda kararsız kalır (Oates 2007, alıntı Dağ, 2020). Bu bağlanma modelinin bir sonucu olarak, bebek bakım verenı reddeder, yaklaşmak istemez ve olsa bile bu yakınlık kaygı oluşturur ve umutsuz hisseder. Yaşadığı umutsuzluk ve içe dönüklük hali sevilen bir şeyi kayıp tepkisi olarak görülebilir. Bakım verenin varlığı yanında olsa dahi, yaşanan tutarsızlık ve mesafe bebeğin yas tutma süreci yaşamasına neden olur (Bowbly, 2012). Yetişkin yaşamlarında bu bireyler, partnerlerinin onları gerçekten sevmediğini ve romantik ilişkilerde istenen yakınlık seviyesinden kaçınarak ilişkilerine devam etmek istemediklerini düşünürler. Bu insanların kendileri ve başkaları hakkında olumsuz düşünceleri vardır. Kişi kendini sevmeye layık bir birey olarak görmemekle birlikte çevresindeki kişilerde güven duygusu besleyemez (Karahasanoğlu, 2016).

2.2.1.3. Kaçınan Bağlanma

Kaçınan bağlanma stiline gelişen durum güvenli ve kaygılı yapısının oluşumundan biraz daha farklıdır. Bu bağlanma stiline bakım veren bebeğin ihtiyaçlarını karşılamama nedeni bebeğin neye ihtiyacı olduğu hissetmemesidir. Bu sebepten kaynaklı bebek duygusal olarak bakıma muhtaç kalır. Bakım veren birey, bebeğin varlığını ruh dünyasında inkar ederek o yokmuş gibi davranır. Bebek kendisine karşı kayıtsız kalan anneyi emniyetli bir durak olarak göremez. Anneden uzak kaldığında onu aramaz ve anne tekrar uyarıcı olduğunda bir tepki vermez. Aksine bebek bakım verenden uzak kalmayı ve ilişki kurmamayı tercih eder. Bakım verenden bu yaklaşıma maruz kalan bebeklerde kaçınan bağlanma stili oluşmaktadır (Çoban, 2003).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan ölçme araçları, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analiz edilmesine dair bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmanın hazırlanmasında, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırma modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında bağlantı olup olmadığını saptamak amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). İlişkisel araştırma modelinde değişkenler doğal ortamlarında ölçüme tabi tutularak aralarındaki ilişki saptanmaya çalışılmıştır. Çalışmada ilişkisel modelin kullanılmasının amacı, enneagram mizaç tipleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve ortaya çıkan sonucu derinlemesine değerlendirmektir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma, 188 (%67.6) kadın ve 90 (%32.4) erkek olmak üzere toplam 278 gönüllü katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda örneklemin oluşturulmasında; ulaşılabilir, ekonomik olması ve zaman gibi faktörler dikkate alınmıştır. Çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Tüm veriler online olarak toplanmıştır. Katılımcıların demografik verilerine dair bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 2. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Frekans	%	İlişki Durumu	Frekans	%
Kadın	188	67.6	İlişkisi var	163	58.6
Erkek	90	32.4	İlişkisi yok	115	41.4
Toplam	278	100	Toplam	278	100

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada katılımcıların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu, enneagram mizaç tiplerine ilişkin veriler için Enneagram Kişilik Ölçeği (Ek-2) ve bağlanma stillerine ilişkin veriler ise Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (Ek-3) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, örneklem grubunun demografik bilgileri elde etmek amacıyla oluşturulmuştur. Formda katılımcılardan cinsiyet, yaş ve ilişki durumuna ilişkin bilgiler istenmiştir. Anket formunda ilk olarak kişisel bilgi formuna yer verilmiştir.

3.3.2. Enneagram Kişilik Ölçeği

Katılımcıların mizaç tiplerini belirlemek amacıyla kullanılan Enneagram Kişilik Ölçeği (EKÖ) Subaş ve Çetin (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin amacı bireyde mevcut olan mizaç tipini saptamaktır. Bu alanda Enneagram başlığında uzun maddeler sahip ölçekler olması sebebiyle daha pratik bir ölçeğe ihtiyaç duyularak geliştirilmiştir. Her biri 3 madde olmak üzere 9 faktör vardır. Toplamda 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 4'lü likert (0-Beni hiç anlatmıyor, 4-Tamamı beni anlatıyor) tipindedir. Test madde bulunmamaktadır.

Ölçekte yer alan 27 maddenin cronbach's alfa iç tutarlılık kat sayısı 0,901 olduğu için ölçek yüksek derecede güvenilirdir. Aynı zamanda $p < 0,001$ değeri ile ölçeğin anlamlı düzeyde madde ayırt ediciliğe sahip olduğu görülmüştür. Yapı geçerliliği için gerçekleştirilen Açılımlayıcı Faktör Analizi sonucuna göre ölçeğin, 9 faktörle toplam varyansın % 73,899'unu açıkladığı; Doğrulayıcı Faktör Analizleri sonucunda ise ($p=0,000$; $\chi^2/df=1,41$; RMSEA=0,045, CFI =0,949 ve GFI=0,875 değerleri ile) denenen modelin uyum göstergelerinin uygun referans aralıklarında olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

3.3.3. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Bireyin sahip olduğu bağlanma stilini belirlemek amacıyla Erzen (2016) tarafından geliştirilmiştir. Güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarına göre 3 faktör belirlenerek bu ölçek ile güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma

stillerini ölçmek amaçlanmıştır. Erzen (2016) bu ölçeğin, bağlama stilinin küçük yaşlarda oluşarak ömür boyu süregelmesi sebebi ile bu ölçek tüm yaş gruplarına uygulanabileceğini belirtmiştir. Ölçek, 18 madde ve 5'li likert (1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum) tipinden oluşmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Bağlanma stillerine kuramsal olarak bakıldığında, tek faktörlü bir yapıda olmadığından dolayı toplam puan alınamamakta, alt ölçekler toplam varyansın %45.7'sini ifade etmektedir. Bu değer ise alan taramasına göre yeterli olan bir orandır (Kline, 1994). Dil ve anlam geçerliliği, Cohen Kappa uyuşma indeksine göre incelendiğinde .87 ve içerik geçerliliği için .72 sonuçlarına ulaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı dikkate alınmıştır. Alt boyutlarının iç tutarlılık kat sayısına bakıldığında kaçınan bağlanma stilinin .80, güvenli bağlanma stilinin .69 ve kaygılı-kararsız bağlanma stilinin ise .71 olduğu görülmektedir. Ölçekte sadece güvenli bağlanma stili olumlu özellikleri ölçmektedir. Diğer iki alt boyut olumsuz özellikleri ölçmektedir (Erzen, 2016). Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda edinilen veriler modelin uyumlu ve uygun referans aralığında olduğunu göstermiştir (GFI=.93, AGFI=.90, RMSEA=.05, $\chi^2/sd=2.48$, CFI=.90).

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma için veri toplama aşamasında uygun örnekleme yöntemi izlenmiştir. Bu yöntemde örnekleme; zaman, maddi kaynak ve işgücü açısından mevcut olan sınırlılıklardan kaynaklı örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulamaya tabi tutulabilir gruplardan belirlenmektedir (Büyüköztürk, 2014). Çalışmada kullanılan veri toplama araçları 18 yaş ve üstü bireylere 2022-2023 yılları arasında uygulanmıştır. Araştırma için veri toplama sürecine başlamadan önce bulunması gereken idari ve etik izinler alınmıştır. Veriler, online form aracılığı ile elde edilmiştir. Katılımcılara iletilen formda araştırmanın amacı ve önemine, kapsamına, gizlilik ve gönüllülük esaslarına dair bilgilendirmeye yer verilmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Örneklemden toplanan verilerin analiz sürecinde IBM SPSS Statistics 22 paket programı aracı işlev görmüştür. Analiz sürecinde kullanılacak teknik ve yöntem belirlenmeden önce, veriler arasındaki uç değerleri belirlemek amacıyla Mahalanobis uzaklık değerleri tekniğiyle analiz yapılmış olup ve tespit edilen 4 değer veri setinden çıkartılmıştır. Aynı zamanda frekans değerleri incelenmiştir. Elde edilen bulguların değerlendirme sürecinde %95 güven aralığı ve .05 anlamlılık düzeyi gösterge olarak kabul edilmiş, bazı bulgularda ise %99 güven aralığı ve .01 anlamlılık düzeyinde sonuçlar elde edilmiş ve gerekli raporlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Öte yandan verilerin normallik değerlerini incelemek amacıyla basıklık-çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Mevzubahis olan bu katsayı değerleri -1 ve +1 değerleri içerisinde olduğu takdirde parametrik yöntemlerden, bu değerler dışında elde edilen sonuçların analiz işlemleri için ise nonparametrik yöntemlere başvurulması gerekmektedir (Hair vd., 2006). Çalışmanın bulgular bölümünde yer verilen betimsel istatistik değerleri tablosundan da görülebileceği üzere çarpıklık değerleri ,927 ile -,727 arasında; basıklık değerleri ise ,707 ile -,621 arasında yer almaktadır. Bu bağlamda çarpıklık ve basıklık değerleri doğrultusunda toplanan veriler normal dağılım gösterdiği kabul edilmiş, analiz sürecinde parametrik yöntemler tercih edilmiştir. Ayrıca ölçme araçlarının online sistem üzerinden örnekleme ulaştırılması sonucu çalışmada kayıp veri olmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Toplanan verilerin analize uygunluk durum kontrollerinin olumlu olmasının sonucunda analizlerin yapılmasına dair bir engel kalmamıştır. Araştırma değişkenleri (Enneagram kişilik tipleri, bağlanma stilleri) ile kişisel bilgi formu ile elde edilen değişkenler (cinsiyet, ilişki durumu ve yaş) arasında anlamlı düzeyde farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Enneagram kişilik tipleri ve bağlanma stilleri ile cinsiyet ve ilişki durumu değişkenleri arasında anlamlı seviyede farklılık olup olmadığının tespiti için bağımsız gruplarda t testi yöntemi; Enneagram kişilik tipleri ve bağlanma stilleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı seviyede farklılık olup olmadığının tespiti için ise tek yönlü ANOVA yöntemi ile analiz gerçekleştirilmiştir. Enneagram kişilik tipleri ve bağlanma stilleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının test edildiği tek yönlü ANOVA işlemi sonucunda anlamlı sonuç elde

edildiği durumlarda, elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edilmesi için Post-Hoc testlerinden “Scheffe” den yararlanılmıştır. Scheffe yöntemi, gruplar arasındaki olası tüm doğrusal kombinasyonları karşılaştırmak için geliştirilmiştir; bu yöntem genellikle en esnek olan ve karşılaştırılacak grup sayısı fazlaysa α hata payını kontrol altında tutabilen ve gruplardaki gözlem sayısının eşit olması varsayımını önem vermeyen post hoc bir tür olarak kabul edilir (Aktaran: Günlü, 2016). Bu bağlam sonucunda post hoc testler arasından Scheffe testi kullanılmıştır.

Çalışma bağlamında yapılan son analiz ise Enneagram kişilik tipleri ile bağlanma stilleri arasında ki ilişki durumuna dairdir. Bu bağlamda Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon yöntemi kullanılmıştır. İstatistiksel analizler neticesinde elde edilen p değeri .01’den büyük ve .05’ten küçük veya eşit ise ($.01 < p \leq .05$) ortalamalar arasındaki ilişkinin .05 (%5) seviyesinde önemli olduğu, p değeri .01’e eşit veya daha küçük ise ($P \leq .01$) mevzubahis olan ilişkinin .01 (%1) seviyesinde önemli olduğu anlaşılır (Hung vd., 1997). Öte yandan, p değerinin .05’ten büyük bulunması durumunda, analize tabi tutulan değişkenler arasında ilişki bulunmadığı kabul edilir (Mendes vd., 2005). Belirtilen bu göstergeler doğrultusunda analizler ve değerlendirmeler yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu kısmında katılımcı grubundan ulaşılan verilere ilişkin bulgular ve açıklamaları bulunmaktadır.

4.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARINDAN ELDE EDİLEN PUANLARLA İLGİLİ BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Bu kısımda Enneagram Kişilik Tipleri ile Bağlanma stillerine ilişkin örneklemden sağlanan verilerin betimsel istatistikleri bulunmaktadır. Tabloda yer alan betimsel istatistikler içerisinde; minimum ve maksimum değerler, ortalama, mod, medyan, standart sapma, çarpıklık ve basıklık katsayıları yer almaktadır. Veriler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Veri Toplama Araçları ile Elde Edilen Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler
(N=282)

Değişkenler	Min	Max	$\bar{X}$	Mod	Medyan	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Bağlanma Stilleri								
Güvenli Bağlanma	1,80	5	4,04	4,00	4,00	,566	-,517	,347
Kaçınan Bağlanma	1,00	5	2,00	1,33	1,83	,772	,856	,394
Kaygılı Bağlanma	1,00	5	2,59	2,00	2,50	,874	,232	-,376
Enneagram Kişilik Tipleri								
Tip 1	,00	3	1,93	2,33	2,00	,650	-,378	-,169
Tip 2	,33	3	1,90	1,67	2,00	,682	-,245	-,595
Tip 3	,00	3	1,90	1,67	2,00	,672	-,286	-,399
Tip 4	,00	3	2,14	2,67	2,33	,639	-,726	,301
Tip 5	,33	3	1,69	2,00	1,66	,625	,044	-,451
Tip 6	,33	3	2,11	2,33	2,00	,538	-,324	-,299
Tip 7	,00	3	1,89	1,67	2,00	,668	-,133	-,562
Tip 8	,00	3	1,75	1,33	1,66	,756	-,206	-,514
Tip 9	,00	3	1,98	2,00	2,00	,589	-,403	,105

Çalışmaya katılan bireylerin bağlanma stili değişkeni alt boyutu olan güvenli bağlanma faktöründen en düşük 1,80, en yüksek 5 puan aldıkları görülmüştür. Güvenli bağlanmada edinilen puanların ortalaması ($\bar{X}$) 4,04'tür. Güvenli bağlanma faktörüne dair tespit edilen standart sapma değeri ise (Ss) ,566'dır.

Çalışmaya katılan bireylerin bağlanma stili değişkeni alt boyutu olan kaçınan bağlanma faktöründen en düşük 1, en yüksek 5 puan aldıkları görülmüştür. Kaçınan bağlanmadan edinilen puanların ortalaması ($\bar{X}$) 2,00'dır. Kaçınan bağlanma faktörüne dair tespit edilen standart sapma değeri ise (Ss) ,772'dir.

Çalışmaya katılan bireylerin bağlanma stili değişkeni alt boyutu olan kaygılı bağlanma faktöründen en düşük 1, en yüksek 5 puan aldıkları görülmüştür. Kaygılı bağlanmadan edinilen puanların ortalaması ($\bar{X}$) 2,59'dur. Kaygılı bağlanma faktörüne dair tespit edilen standart sapma değeri ise (Ss) ,874'tür.

Araştırmanın bir diğer değişkeni ise Enneagram kişilik tipleridir. Bu değişkene dair 9 alt boyut bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan Tip 1 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,00, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 1,93, standart sapma değeri ise (Ss) ,650 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin bir diğer alt boyutu olan Tip 2 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,33, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 1,90, standart sapma değeri ise (Ss) ,682 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin bir diğer alt boyutu olan Tip 3 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,00, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 1,90, standart sapma değeri ise (Ss) ,672 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin bir diğer alt boyutu olan Tip 4 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,00, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 2,14, standart sapma değeri ise (Ss) ,639 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin bir diğer alt boyutu olan Tip 5 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,33, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 1,69, standart sapma değeri ise (Ss) ,625 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin bir diğer alt boyutu olan Tip 6 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,33, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 2,11, standart sapma değeri ise (Ss) ,538 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin bir diğer alt boyutu olan Tip 7 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,00, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 1,89, standart sapma değeri ise (Ss) ,668 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin bir diğer alt boyutu olan Tip 8 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,00, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 1,75, standart sapma değeri ise (Ss) ,756 olarak bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin son alt boyutu olan Tip 9 alt boyutunda edinilen betimsel istatistikler; En düşük ,00, en yüksek 3 puan alınmıştır. Elde edilen verilerin ortalaması ($\bar{X}$) 1,98, standart sapma değeri ise (Ss) ,589 olarak bulunmuştur.

4.2. PROBLEM CÜMLESİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın temel amacı doğrultusunda ortaya konulan problem cümlesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.2.1. Enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bulgular bölümünün bu kısmında çalışmanın problem cümlesi olan “Enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları yöntemi ile analiz gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 4'te verilmiş ve devamında sunulan verilerin açıklaması yapılmıştır.

Tablo 4. Enneagram Kişilik Tipleri ile Bağlanma Stillerine İlişkin Korelasyon Katsayısı ve Anlamlılık Düzeyleri

Enneagram Tipleri	Korelasyon	Güvenli Bağlanma	Kaçıngan Bağlanma	Kaygılı Bağlanma
Tip 1	r	,074	,067	,140*
	p	,216	,268	,020
Tip 2	r	,184**	,087	,082
	p	,002	,147	,172
Tip 3	r	,135*	,107	-,044
	p	,025	,076	,469
Tip 4	r	,131*	,115	,069
	p	,030	,055	,250
Tip 5	r	-,012	,163**	,266**
	p	,834	,006	,000
Tip 6	r	,088	,089	,165**
	p	,143	,139	,006
Tip 7	r	,184**	,181**	-,005
	p	,002	,002	,394
Tip 8	r	,192	,203**	-,012
	p	,124	,001	,845
Tip 9	r	,230**	-,015	,059
	p	,000	,799	,326
N=278, (*) =p<.05; (**) =p<.01				

Yapılan analizle birlikte elde edilen sonuçlara göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 1 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma ($r=.074$, $p>.05$) ve kaçıngan bağlanma ($r=.067$, $p>.05$) arasında istatistiksel boyutta anlamlı bir ilişki bulunamazken; kaygılı bağlanma ($r=.140$, $p<.05$) ile pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutlarından Tip 2 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları güvenli bağlanma ($r=.184$, $p<.01$) ile arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; kaçınan bağlanma ($r=.087$, $p>.05$) ve kaygılı bağlanma ($r=.082$, $p>.05$) ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 3 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma ($r=.135$, $p<.05$) ile arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; kaçınan bağlanma ($r=.107$, $p>.05$) ve kaygılı bağlanma ($r=-.044$, $p>.05$) ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 4 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından olan güvenli bağlanma ($r=.131$, $p<.05$) ile arasında pozitif yönde ve orta düzeyde istatistiksel boyutta anlamlı bir ilişki tespit edilirken; kaçınan bağlanma ($r=.115$, $p>.05$) ve kaygılı bağlanma ($r=.069$, $p>.05$) ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 5 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma ($r=-.012$, $p>.05$) arasında istatistiksel boyutta anlamlı bir ilişki tespit edilemezken; kaçınan bağlanma ($r=.163$, $p<.01$) ve kaygılı bağlanma ($r=.266$, $p<.01$) ile pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 6 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma ($r=.088$, $p>.05$) ve kaçınan bağlanma ($r=.089$, $p>.05$) ile arasında istatistiksel boyutta anlamlı bir ilişki tespit edilemezken; kaygılı bağlanma ($r=.165$, $p<.01$) ile pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 7 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma ($r=.184$, $p<.01$) ve kaçınan bağlanma ($r=.181$, $p<.01$) ile arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde istatistiksel boyutta

anlamli bir iliski tespit edilirken; kaygılı baglanma ($r=-.005$, $p>.05$) ile istatistiksel olarak anlamli bir iliski bulunamamıştır.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 8 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma ($r=.192$, $p>.05$) ve kaygılı bağlanma ($r=-.012$, $p>.05$) arasında istatistiksel boyutta anlamli bir iliski tespit edilemezken; kaçınan bağlanma ($r=.203$, $p<.01$) ile pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamli bir iliski bulunmuştur.

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu olan Tip 9 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma ($r=.230$, $p<.01$) ile arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde iliski bulunurken; kaçınan bağlanma ($r=-.015$, $p>.05$) ve kaygılı bağlanma ($r=.059$, $p>.05$) ile arasında istatistiksel boyutta anlamli bir iliski bulunamamıştır.

Yapılan çalışma sonucunda analize tabi tutulan değişkenlere dair Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları incelendiğinde en düşük değerin $-.044$ ve en yüksek değerin $.266$ olduğu görülmüştür. Diğer tüm değerler bu iki değerin arasında yer almaktadır. Bu bağlamda; değişkenler arasındaki en yüksek ilişkinin Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip 5 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutu kaygılı bağlanma ($r=.266$, $p<.01$) değişkeni arasında olduğu görülmektedir. En düşük iliski durumu ise Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip 3 ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutu kaygılı bağlanma ($r=-.044$, $p>.05$) arasında olduğu tespit edilmiştir.

4.3. ALT PROBLEMLERE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın ikinci temel amacı doğrultusunda ortaya konulan alt problemlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.3.1. Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın birinci alt problemi olan; “Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?” sorusuna ilişkin iki farklı t

testi analizi yapılmıştır. Öncelikle Enneagram Kişilik Ölçeği puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğine, devamında Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğine bakılmıştır. Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutlarından olan Tip 1’den Tip 9’a kadar toplam 9 alt boyut değerlerinin cinsiyete dair sonuçları aşağıdaki Tablo 5’te verilmiş devamında ise edinilen bulgular açıklanmıştır.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Tip 1	Kadın	188	5,62	2,03	276	-2,37	,018
	Erkek	90	6,21	1,70			
Tip 2	Kadın	188	5,63	2,04	276	-0,95	,340
	Erkek	90	5,88	2,05			
Tip 3	Kadın	188	5,42	2,04	276	-3,65	,000
	Erkek	90	6,34	1,82			
Tip 4	Kadın	188	6,41	1,88	276	-0,16	,869
	Erkek	90	6,45	2,00			
Tip 5	Kadın	188	4,84	1,85	276	-3,26	,001
	Erkek	90	5,61	1,82			
Tip 6	Kadın	188	6,26	1,58	276	-1,21	,227
	Erkek	90	6,51	1,67			
Tip 7	Kadın	188	5,43	2,04	276	-3,03	,003
	Erkek	90	6,20	1,81			
Tip 8	Kadın	188	4,88	2,20	276	-4,18	,000
	Erkek	90	6,06	2,21			
Tip 9	Kadın	188	5,90	1,75	276	-0,81	,416
	Erkek	90	6,08	1,79			

Enneagram Kişilik Envanteri’nin ilk alt boyutu olan Tip 1 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı

analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 1 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -2.37$, $p<.05$]. Bireylerin Tip 1 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Erkeklerin Tip 1 alt boyutu puanlarının ($\bar{X}=6,21$), kadınların Tip 1 alt boyutu puanlarından ($\bar{X}=5,62$) anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tip 2 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 2 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -0.95$, $p>.05$]. Tip 2 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tip 3 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 3 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -3.65$, $p<.05$]. Bireylerin Tip 3 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Erkeklerin Tip 3 alt boyutu puanlarının ($\bar{X}=6,34$), kadınların Tip 3 alt boyutu puanlarından ($\bar{X}=5,42$) anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tip 4 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 4 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -0.16$, $p>.05$]. Tip 4 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tip 5 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın

katılımcıların Tip 5 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -3.26, p < .05$]. Bireylerin Tip 5 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Erkeklerin Tip 5 alt boyutu puanlarının ($\bar{X}=5,61$), kadınların Tip 5 alt boyutu puanlarından ($\bar{X}=4,84$) anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tip 6 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > .05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 6 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -1.21, p > .05$]. Tip 6 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tip 7 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > .05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 7 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -3.03, p < .05$]. Bireylerin Tip 7 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Erkeklerin Tip 7 alt boyutu puanlarının ($\bar{X}=6,20$), kadınların Tip 7 alt boyutu puanlarından ($\bar{X}=5,43$) anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tip 8 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > .05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 8 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -4,18, p < .05$]. Bireylerin Tip 8 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Erkeklerin Tip 8 alt boyutu puanlarının ($\bar{X}=6,06$), kadınların Tip 8 alt boyutu puanlarından ($\bar{X}=4,18$) anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Enneagram Kişilik Envanteri'nin son alt boyutu olan Tip 9 alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır

($p>.05$). Tablo 5'e bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların Tip 9 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -0.81$, $p>.05$]. Tip 9 alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği boyutları olan güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma alt boyutlarının değerlerinin cinsiyete değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin dair sonuçlar aşağıdaki Tablo 6'da verilmiş sonrasında ise elde edilen bulgulara açıklama getirilmiştir.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Güvenli Bağlanma	Kadın	188	4,03	0,56	276	-0,754	0,452
	Erkek	90	4,08	0,56			
Kaçınan Bağlanma	Kadın	188	1,90	0,67	276	-2,984	0,003
	Erkek	90	2,20	0,92			
Kaygılı Bağlanma	Kadın	188	2,57	0,86	276	-0,460	0,646
	Erkek	90	2,63	0,89			

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği boyutlarından güvenli bağlanma alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 6'ya bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların güvenli bağlanma alt boyutu değerlerinde anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -0.754$, $p>.05$]. Güvenli bağlanma alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Kaçınan bağlanma alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları

incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 6'ya bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların kaçınan bağlanma alt boyutu değerlerinde anlamlı bir farklılık görüldüğü sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -2.677, p<.05$]. Kişilerin kaçınan bağlanma alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Erkeklerin kaçınan bağlanma alt boyutu puanlarının ($\bar{X}=2,20$), kadınların güvenli bağlanma alt boyutu puanlarından ($\bar{X}=1,90$) anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Kaygılı bağlanma alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 6'ya bakıldığında, erkek ve kadın katılımcıların kaygılı bağlanma alt boyutu değerlerinde anlamlı bir farklılık görüldüğü sonucuna varılmaktadır [$t(278) = -0.460, p>.05$]. Kaygılı bağlanma alt boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.3.2. Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri İlişki Durumuna Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Çalışmanın ikinci alt problemi; “Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?” sorusuna yönelik sırasıyla Enneagram Kişilik Ölçeği ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin ilişki durumu değişkeni ile aralarında anlamlı farklılık olup olmadığı, yapılan ayrı ayrı t testi analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda erişilen sonuçlara ifade edilen sırayla Tablo 7 ve Tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 7. İlişki Durumuna Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Tip 1	İlişkisi Yok	115	5,79	1,92	276	-,155	,877
	İlişkisi Var	163	5,82	1,97			
Tip 2	İlişkisi Yok	115	5,85	1,85	276	,908	,365
	İlişkisi Var	163	5,62	2,17			
Tip 3	İlişkisi Yok	115	5,66	1,94	276	-,345	,730
	İlişkisi Var	163	5,75	2,07			
Tip 4	İlişkisi Yok	115	6,49	1,95	276	,493	,623
	İlişkisi Var	163	6,38	1,89			
Tip 5	İlişkisi Yok	115	5,33	1,95	276	1,869	,063
	İlişkisi Var	163	4,91	1,79			
Tip 6	İlişkisi Yok	115	6,45	1,62	276	,958	,339
	İlişkisi Var	163	6,26	1,60			
Tip 7	İlişkisi Yok	115	5,79	2,00	276	,778	,437
	İlişkisi Var	163	5,60	2,00			
Tip 8	İlişkisi Yok	115	5,14	2,32	276	-,729	,466
	İlişkisi Var	163	5,34	2,23			
Tip 9	İlişkisi Yok	115	6,06	1,68	276	,836	,404
	İlişkisi Var	163	5,88	1,82			

Enneagram Kişilik Envanteri'nin ilk alt boyutu olan Tip 1 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 1 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = -,155, p>.05$]. Bireylerin Tip 1 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 2 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > .05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 2 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = .908, p > .05$]. Bireylerin Tip 2 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 3 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > .05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 3 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = -.345, p > .05$]. Bireylerin Tip 3 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 4 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > .05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 4 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = .493, p > .05$]. Bireylerin Tip 4 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 5 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > .05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 5 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = 1.869, p > .05$]. Bireylerin Tip 5 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 6 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen

dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 6 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = ,958, p>.05$]. Bireylerin Tip 6 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 7 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 7 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = ,778 p>.05$]. Bireylerin Tip 7 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 8 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 8 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = -,729, p>.05$]. Bireylerin Tip 8 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tip 9 değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 7'ye bakıldığında, ilişki durumuna “ilişkisi var” ve “ilişkisi yok” şeklinde cevap veren katılımcılar arasında Tip 9 alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = ,836, p>.05$]. Bireylerin Tip 9 alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tablo 8. İlişki Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların t-Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	P
Güvenli Bağlanma	İlişkisi Yok	115	4,03	0,58	276	-0,41	,682
	İlişkisi Var	163	4,06	0,55			
Kaçınan Bağlanma	İlişkisi Yok	115	2,04	0,81	276	0,73	,464
	İlişkisi Var	163	1,97	0,74			
Kaygılı Bağlanma	İlişkisi Yok	115	2,71	0,85	276	1,96	,051
	İlişkisi Var	163	2,51	0,87			

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin ilk alt boyutu olan güvenli bağlanma değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 8'e bakıldığında, ilişki durumuna "ilişkisi var" ve "ilişkisi yok" şeklinde cevap veren katılımcılar arasında güvenli bağlanma alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = -0,41, p>.05$]. Bireylerin güvenli bağlanma alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Kaçınan bağlanma değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 8'e bakıldığında, ilişki durumuna "ilişkisi var" ve "ilişkisi yok" şeklinde cevap veren katılımcılar arasında kaçınan bağlanma alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = 0,73, p>.05$]. Bireylerin kaçınan bağlanma alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Kaygılı bağlanma değerlerinin ilişki durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülüp görülmediğinin araştırıldığı analizde, Levene Test sonuçları incelendiğinde varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>.05$). Tablo 8'e bakıldığında, ilişki durumuna "ilişkisi var" ve "ilişkisi yok" şeklinde cevap veren katılımcılar arasında kaygılan

bağlanma alt boyutu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir [$t(278) = 1,96, p > .05$]. Kişilerin kaygılı bağlanma alt boyutu puanları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

4.3.3. Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri Yaşa Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan; “Katılımcıların Enneagram Mizaç Tipleri ve Bağlanma Stilleri Yaşa Göre Farklılaşmakta Mıdır?” sorusuna yönelik yapılan ANOVA analizi sonuçları aşağıdaki Tablo 9 ve 10’da ifade edilmiştir.

Tablo 9. Yaş Değişkenine Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların
Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Kişilik Tipleri	Yaş Aralığı	N	$\bar{X}$	Ss	Varyanların Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Tip 1	18-25 Yaş	139	1,86	0,63	Gruplar Arası	1,590	2	0,795	1,892	0,153
	26-30 Yaş	56	1,98	0,59	Gruplar İçi	115,552	275	0,420		
	31 + Yaş	83	2,02	0,70	Toplam	117,141	277			
	Toplam	278	1,93	0,65						
Tip 2	18-25 Yaş	139	1,87	0,63	Gruplar Arası	0,590	2	0,295	0,633	0,532
	26-30 Yaş	56	1,89	0,69	Gruplar İçi	128,311	275	0,467		
	31 + Yaş	83	1,97	0,75	Toplam	128,902	277			
	Toplam	278	1,90	0,68						
Tip 3	18-25 Yaş	139	1,88	0,66	Gruplar Arası	0,809	2	0,409	0,904	0,406
	26-30 Yaş	56	1,85	0,67	Gruplar İçi	124,527	275	0,453		
	31 + Yaş	83	1,98	0,67	Toplam	125,346	277			
	Toplam	278	1,90	0,67						
Tip 4	18-25 Yaş	139	2,17	0,58	Gruplar Arası	0,476	2	0,238	0,581	0,560
	26-30 Yaş	56	2,13	0,73	Gruplar İçi	112,864	275	0,410		
	31 + Yaş	83	2,08	0,65	Toplam	113,340	277			
	Toplam	278	2,14	0,63						
Tip 5	18-25 Yaş	139	1,69	0,63	Gruplar Arası	0,583	2	0,291	0,744	0,476
	26-30 Yaş	56	1,61	0,72	Gruplar İçi	107,723	275	0,392		
	31 + Yaş	83	1,75	0,53	Toplam	108,306	277			
	Toplam	278	1,69	0,62						
Tip 6	18-25 Yaş	139	2,11	0,53	Gruplar Arası	0,045	2	0,022	0,077	0,926
	26-30 Yaş	56	2,13	0,54	Gruplar İçi	80,237	275	0,292		
	31 + Yaş	83	2,10	0,54	Toplam	80,282	277			
	Toplam	278	2,11	0,53						
Tip 7	18-25 Yaş	139	1,92	0,69	Gruplar Arası	1,467	2	0,734	1,651	0,194
	26-30 Yaş	56	1,75	0,65	Gruplar İçi	122,145	275	0,444		
	31 + Yaş	83	1,94	0,63	Toplam	123,612	277			
	Toplam	278	1,89	0,66						
Tip 8	18-25 Yaş	139	1,76	0,74	Gruplar Arası	0,732	2	0,366	0,637	0,529
	26-30 Yaş	56	1,66	0,75	Gruplar İçi	157,968	275	0,574		
	31 + Yaş	83	1,80	0,78	Toplam	158,700	277			
	Toplam	278	1,75	0,75						
Tip 9	18-25 Yaş	139	1,94	0,61	Gruplar Arası	2,161	2	1,081	3,161	0,044
	26-30 Yaş	56	1,89	0,48	Gruplar İçi	94,021	275	0,342		
	31 + Yaş	83	2,12	0,59	Toplam	96,182	277			
	Toplam	278	1,98	0,58						

Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutlarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği analiz sonucunda Tablo 9’da yer alan sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre bireylerin Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip 1 puanları, yaş değişkeni bakımından [$F(2,275) = 1,892; p > .05$] anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği bir diğer boyutu olan Tip 2 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 0,633; p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği bir diğer boyutu olan Tip 3 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 0,904; p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği bir diğer boyutu olan Tip 4 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 0,581; p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği bir diğer boyutu olan Tip 5 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 0,744; p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği bir diğer boyutu olan Tip 6 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 0,077; p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği bir diğer boyutu olan Tip 7 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 1,651; p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği bir diğer boyutu olan Tip 8 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 0,637; p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Enneagram Kişilik Ölçeği’nin son boyutu olan Tip 9 puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 3,161; p < .05$] anlamlı farklılık göstermektedir. Başka bir deyişle katılımcıların Tip 9 düzeyleri yaş değişkeni durumu bağlamında anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Yaş değişkeninin boyutları arasında var olduğu tespit edilen farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğu tespit için “Scheffe” testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 10. İlişki Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Boyutlarına Ait Puanların Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Yaş Aralıkları	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Güvenli Bağlanma	18-25 Yaş	139	4,00	0,60	Gruplar Arası	0,758	2	0,379	1,184	0,308
	26-30 Yaş	56	4,07	0,45	Gruplar İçi	88,037	275	0,320		
	31 + Yaş	83	4,11	0,57	Toplam	88,795	277			
	Toplam	278	4,04	0,56						
Kaçınan Bağlanma	18-25 Yaş	139	2,01	0,74	Gruplar Arası	0,992	2	0,496	0,830	0,437
	26-30 Yaş	56	2,08	0,82	Gruplar İçi	164,311	275	0,597		
	31 + Yaş	83	1,92	0,77	Toplam	165,303	277			
	Toplam	278	2,00	0,77						
Kaygılı Bağlanma	18-25 Yaş	139	2,54	0,83	Gruplar Arası	3,237	2	1,619	2,133	0,120
	26-30 Yaş	56	2,47	0,90	Gruplar İçi	208,645	275	0,759		
	31 + Yaş	83	2,75	0,91	Toplam	211,882	277			
	Toplam	278	2,59	0,87						

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutlarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği analiz sonucunda Tablo 10'da yer alan sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre bireylerin Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutu güvenli bağlanma puanları, yaş değişkeni bakımından [$F(2,275) = 1,184$; $p > .05$] anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği bir diğer boyutu olan kaçınan bağlanma puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 0,830$; $p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği bir diğer boyutu olan kaygılı bağlanma puanları yaş değişkenine göre [$F(2,275) = 2,133$; $p > .05$] anlamlı farklılık göstermemektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulguların sonuçları alanda yapılan diğer çalışmalar paralelinde tartışılmıştır.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1.1. Problem Cümlesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 1 ile kaygılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki vardır. Alanyazın incelendiğinde farklı kişilik sistemleriyle bağlanma arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar olsa da, Enneagram tipleri ile bağlanma stillerinin arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Enneagram kişiliği mizaç kavramından yola çıkarak açıklamaktadır. Mizacı, insanın doğuştan getirdiği ve kişiliğin şekillenmesini etkileyen bireysel özelliklerin tamamı şeklinde tanımlamaktır (Erkan, 2020). Bu bilgiler ışığında kişilik ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki ile enneagram tipleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki birinden bağımsız iki konu olarak ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmanın bulgularına göre tip 1 ve kaygılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki vardır. Tip 1'ler sağlıklı düzeyde katı fikirli, hoş görüşüz ve eleştireldir (Acarkan, 2018). Kaygılı bağlanmada, bireyin kendisi ve çevresi hakkında güvensizlik ve yetersizlik duygularına sahip olması durumu (Bowbly, 2012) göz önünde bulundurulduğunda araştırma sonucunda tip 1'lerin mükemmel ilişki arayışı ve eleştirel tutumu, bireyi ilişki içerisinde ilişkinin kalitesini sorgulayan bir tutuma getirmesi kaygılı bağlanma ile ilişkili olabileceği düşünülebilir.

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 2 ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Tip 2'ler sağlıklı düzeyde fekadar ve sevgiye önem veren bireylerdir (Riso ve Hudson, 2009).

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 3 ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Sağlıklı düzeyde tip 3'ler kendine ve çevresine güvenen, iyi iletişim kurabilen, kararlı ve imajına düşkün kişilerdir (Maitri, 2018).

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 4 ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Tip 4'ler sağlıklı seviyede duyarlı, nazik, romantik ve şefkatli kişilerdir (Acarkan, 2018).

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 5 ile kaygılı ve kaçınan bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Beşler genel olarak sezgileriyle hayatlarını sürdürmeye çalışırlar, meraklı ve araştırmacı kişilerdir. Aynı zamanda sağlıklı düzeyde karamsar, tepkisel, içsel karmaşa yaşayan ve insanlardan uzak kalmak isteyen bireylerdir (Riso ve Hudson, 2009). Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda tip 5'in sorgulayan ve sezgilerine önem veren kişiler olması, ilişki içerisinde sevgi ve değer kavramlarını sıkça sorgulamasına neden olabilir (Batı, 2018).

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 6 ile kaygılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Altılar normal şartlarda arkadaş canlısı, sıcakkanlı ve ilgi odağı kişilerdir. Sağlıklı düzeyde ise güvensizlik ve ilgi odağı olma beklentisi hakimdir. Sorgulayıcı ve devamlı olarak muhtemel tehlikeleri araştıran bir yapıda olabilirler (Bennett, 1983).

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 7 ile güvenli ve kaçınan bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Yediler sağlıklı düzeyde motivasyonu yüksek ve çevresini heyecanlandıran kişilerdir. Dışa dönük eğlenmeyi ve eğlendirmeyi seven bireylerdir. Aynı zamanda sağlıklı düzeyde düşünmeden hareket etme, zevk arayan davranışlar ve sorumluluktan kaçma gibi

davranışlar gözlemlenir. İlişki kurmaktan ziyade özgürlük ve bireyselliğe düşkündür (Palmer, 2006).

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 8 ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Sekizler genel olarak lider, merhametli, kendine yeterli olmak isteyen ve maceraları seven kişilerdir (Batı, 2018).

Çalışmadan elde edilen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ile Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyutları puanları incelendiğinde tip 9 ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Dokuzlar, genel olarak sakin yapıda, huzur odaklı, çatışmadan kaçan, uyumlu bireylerdir. İlişkilerde ilgi ve sevgi göstermeye yatkın ve huzur odaklı kişilerdir (Woldeeyesus, 2014).

5.1.2. Alt Problemlere İlişkin Bulguların Tartışılması

5.1.2.1. Cinsiyete İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, Enneagram Kişilik Ölçeği puanlarında, erkeklerin tip 1, tip 3, tip 5 ve tip 7 alt boyutu puanları kadınların puanlarından, tip 8 alt boyutunda ise kadınların puanlarının erkeklerin puanlarından anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tip 2, tip 4, tip 6 ve tip 9 alt boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Alanyazına bakıldığında Kara Dönmez (2022) Enneagram tiplerinin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını belirtmiştir. Aynı zamanda Erkan (2020) ve Kurt (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da ilişki bulunmamıştır. Yüksel ve Kızılgöçer'e göre (2021) tip 1, tip 5 ve tip 8 alt boyutlarında erkeklerin puanları kadınlardan anlamlı şekilde daha yüksektir. Bu çalışma bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Diğer yandan Erik (2016) yaptığı araştırmada tip 4 puanlarının kadınlarda, tip 5 puanlarının ise erkeklerde daha yüksek çıktığını belirtmiştir. Karaalp ve Kımtar (2023) tarafından yapılan başka bir çalışmada tip 3, tip 5 ve tip 8'de kadınların puanları anlamlı şekilde daha yüksektir. Bu çalışmanın bulguları alanyazında kısmen desteklenmektedir. Bu farkın nedeni olarak yapılan çalışmanın örneklem farkı, evreni gibi nedenler düşünülmektedir.

Çalışmadan elde edilen bağlanma stilleri ve cinsiyet arasındaki ilişkiye dair bulgular incelendiğinde, erkeklerin kaçınan bağlanma alt boyutu puanları kadınlardan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Güvenli bağlanma ve kaygılı bağlanma alt boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Alanyazın incelendiğinde; Özgül vd.'nin (2019) yaptığı çalışmada kaygılı bağlanma bulgularında erkeklerin, kaçınan bağlanma bulgularında ise kadınların daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Babahanoğlu'nun (2021) gençler üzerinde yaptığı bir araştırmada kaygılı bağlanma alt boyutunda bir ilişki saptanamazken, güvenli bağlanma alt boyutunda kadınların erkeklerden, kaçınan bağlanmada ise erkeklerin puanları kadınlardan anlamlı şekilde daha yüksektir. Bu çalışmada kaçınan ve kaygılı bağlanmaya dair bulgular araştırmadan elde edilen bulguları desteklerken güvenli bağlanmaya dair bulguları desteklememektedir. Karaşar (2014) da araştırmasında kaçınan bağlanmaya dair benzer bir sonuç elde etmiştir. Kaya ve Kalkan'ın (2019) gerçekleştirdiği çalışmada ise kaçınan bağlanma alt boyutunda kadınlar erkeklerden daha fazla puana sahiptir. Karahasanoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada bağlanma stilleri alt boyutları ile cinsiyet arasında bir ilişki bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde cinsiyet ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye dair bulguların farklılık göstermesi, araştırmanın yapıldığı coğrafya, kültür gibi faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmada kaçınan bağlanma stilinin erkeklerde daha yüksek puan alması kültürel nedenlerden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Toplumun erkekte ziyade kadınlardan evlilik beklentisi erkekleri bu anlamda evlilikten ya da romantik ilişkiden uzak tutuyor olabilir. Aynı zamanda romantik ilişkilerde erkeğe yüklenen maddi beklenti erkeklerin yine romantik ilişkiden uzak kalmasına neden oluyor olabilir.

5.1.2.2. İlişki Durumuna İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, Enneagram Kişilik Ölçeğine dair alt boyutların puanlarında ilişki durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Alanyazın incelendiğinde Erkan (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma da benzer bir sonuç elde edilerek medeni durum ile enneagram tipleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu çalışma dışında başka bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte araştırma sonucunda enneagram tipleri ile ilişki durumu arasında anlamlı bir ilişki

bulunamamasının nedeni olarak bireyin ilişki kurma sürecine birçok faktörün eşlik etmesi düşünülmektedir.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğine dair alt boyutlarda da ilişki durumuna göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Alanyazın incelendiğinde Güldür (2020) 'nin çalışmasında ilişkisi olmayan bireylerin daha kaçınmacı bağlanma gösterdiklerini, evli bireylerin ise daha fazla kaygılı bağlanma gösterdiklerini belirtmiştir. Göncüoğlu (2021) yapılan çalışmada ise elde edilen bulgular bizim çalışmamız ile benzerlik göstererek bağlanma stilleri ile ilişki durumu arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Araştırmanın sonucu incelendiğinde bağlanma stilleri ile ilişki durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamasının nedeni olarak çalışma grubunun çoğunluk olarak, 18-25 yaş aralığından oluşması ve bireyin ilişki kurma sürecini etkileyen birçok farklı dinamik olması sonucu etkilediği düşünülmektedir.

5.1.2.3. Yaşa İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, yapılan ANOVA sonucuna göre Enneagram Kişilik Ölçeği puanlarından tip 9 alt boyutu puanlarının yaşa göre farklılaştığı görülmeye rağmen, yapılan Scheffe testi sonucunda anlamlı bir fark elde edilememiştir. Scheffe testi, gruplar arasında mümkün olan karşılaştırmaları yapmak için kullanılmasına rağmen analiz sonucunda bir ilişki çıkmaması, ANOVA sonuçlarına göre ,044 olarak elde edilen düşük ilişki düzeyinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde enneagram tipleri ile yaşa dair herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırmada bağlanma stilleri alt boyutlarına dair puanlar incelendiğinde yaşa göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Alanyazın incelendiğinde Erözkan (2011) tarafından yapılan araştırmada bağlanma stilleri ile yaş arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Kapucı (2014) tarafından yapılan çalışmada ise 55 yaş üzeri kişilerin kayıtsız-kaçınmacı bağlanma stili puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Güldür (2020) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise 25 yaş ve altı bireylerde kaygılı bağlanma puanları daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada bağlanma stilleri ile yaşa dair bulgularda ilişkiye rastlanmamasının nedeni olarak bağlanma stillerinin erken çocukluk anıları ile oluşuyor olması düşünülmektedir.

5.2. ÖNERİLER

Alanyazın incelendiğinde Enneagram kişilik tipleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Enneagram ile ilgili araştırmaların da kısıtlı olması bu alanda daha fazla bilimsel araştırma yapılması gerektiği şeklinde yorumlanmıştır. Bu çalışmanın, yapılacak araştırmalar için yeni kanılar sunacağına inanılmaktadır.

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- Çalışmadan elde edilen enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye dair bulgular ışığında bireysel psikolojik danışmalarda danışanın mizaç tipi tespit edilerek bağlanma stilini güçlendiren duygular keşfedilebilir.
- Bağlanma stilleri ile cinsiyet ilişkisinde erkeklerin kaçınan bağlanmada daha yüksek puan aldığına ulaşılmıştır. Bu bağlanma stilinde bireylerin yakın ilişki kurmada ve ilişkiyi devam ettirmede güçlük yaşadığı bilinmektedir. Bu nedenle kaçınan bağlanma stilinde olan özellikle erkek bireylere yönelik bireysel psikolojik danışma desteği, psikoeğitim veya bilgilendirme çalışmaları düzenlenebilir.
- Çalışmadan elde edilen yaşa dair bulgulara 31+ yaşta tip 9'un daha fazla puan aldığına ulaşılmıştır. Tip 9'un handikapı olan risk almaktan kaçınma ve bu yüzden yaşayabileceği olumlu deneyimleri kaçırma durumunu engellemek için toplumda 30 yaş üstü bireylere yönelik seminer ve bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilebilir.
- Romantik ilişkilerde bağlanma stillerinin önemi oldukça büyüktür. Bu çalışma sonucunda mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasında ilişki bulunması sebebiyle, romantik ilişkilerde iletişimi güçlendirmek ve eşlerin birbirini keşfetmesi için danışma merkezleri, sosyal hizmet merkezleri, hastanelerin psikolog birimlerinde enneagram testi uygulaması ve raporlandırması yapılabilir.

5.2.2. Gelecekte Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Araştırmada erkeklerin kaçınan bağlanma puanının yüksek olması sebebiyle, yeni çalışmalarda toplumda cinsiyete yüklenen anlam ve bağlanma stilleri üzerine bir çalışma yapılabilir.

- Enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkide erken çocukluk yaşantıları veya ebeveyn tutumları gibi çeşitli değişkenlerin aracı rolü incelenebilir.
- Enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki; mizaç tiplerinin olumlu ve olumsuz özellikleri ile bağlanma stillerindeki olumlu ve olumsuz alt boyutlar arasında ilişki olup olmadığı bağlamında incelenebilir.
- Bu araştırma ilişkisel çalışılmıştır. Yeni yapılacak çalışmalarda deney ve kontrol grubu oluşturularak deneysel çalışmalar yapılabilir.

6. KAYNAKÇA

- Acarkan, İ. (2018). *Kişiliğin DNA'sı, Enneagram Dokuz Kişilik Modeline Göre Kendinizi Tanımak Ve Başkalarını Tanımak*. İstanbul: Kurtuba Kitap.
- Addison, H. A. (2006). *The Enneagram And Kabbalah: Reading Your Soul*. E-Book: Jewish Lights Publishing.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments Beyond Infancy. *American Psychologists*, 44, 709-716.
- Akın Sarı, B. (2018). Mizaç özellikleri ve gelişime etkileri. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, 4(1), 5-9.
- Aksu, İ. (2016). İbn-i sina felsefesinde mizaç-ahlak ilişkisi. *K. B. Tiryaki, M. Z. Tiryaki (Der.), İslam Düşüncesinde Mizaç Teorileri*, Ankara: Nobel, 125-153.
- Arkar, H., Sorias, O., Tunca, Z., Şafak, C., Alkın, T., Akdede, B. B., & Cimilli, C. (2005). Mizaç ve karakter envanteri'nin türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(3), 190-204.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E.E., Bem, D. J., Nolen Hoeksema, S. (1999). *Atkinson and Hilgard Psikolojiye Giriş*. (Çev. A. Yavuz). İstanbul: Arkadaş Yayınları.
- Babahanoğlu, R. (2021). Gençlerin bağlanma stilleri ile eş seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (17), 98-118.
- Batı, U. (2018). *Enneagram ile Kişilik Analizi*. İstanbul: Alfa yayınları.
- Bennett, J. G. (1983). *Enneagram Studies*. York Beach, MA: Samuel Weiser.
- Berk, L. E. (2012). *Bebeklik ve Yürüme Çağında Duygusal ve Sosyal Gelişim*. (Çev. B. Tortamış Özkaya). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bowbly, J. (2012). *Bağlanma*. (Çev. T. V. Soylu). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and Bowlby: Vol 1. Attachment* (Secont Edition). New York: Basic Books.
- Bozik, F. B. (2021). *Evli Bireylerin Enneagram Kişilik Tipleriyle Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby And Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Caspi, A., Harrington, H., Milne, B., Amell, J. W., Theodore, R. F., Moffitt, T. E. (2003). Children's behavioral styles at age 3 are linked to their adult personality traits at age 26. *Journal of Personality*, 71(4), 495-515.
- Clark, L. A. (2005). Temperament as a Unifying Basis for Personality and Psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 114(4), 505-521.
- Cloninger CR, Svrakic DM, Przybeck TR (1993) A psychobiological model of temperament and character. *Arch Gen Psychiatry*, 50(12), 975-990.
- Cortazar, A., ve Herreros, F. (2010). Early attachment relationships and the early childhood curriculum. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 11(2), 192-202.
- Çak T. (2012). Bağlanma ve bağlanma bozuklukları. *Katkı Pediatri Dergisi*, 34(6):735-43.
- Çoban, A. (2003). *Doğum Sonrası Anne-Yenidoğan Etkileşimini Etkileyen Bazı Etmenlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dağ, T. (2020). *Çocuk Evleri Sitesi'nde Yaşayan Çocuklarda Bağlanma Tarzları Ve Ebeveyn Tutumlarının Duygudurum Profiline Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Dainels, D. N. ve Price, V. A. (2016). *Enneagram Kendini Bilme Sanatı* (Çev. S. D. Çiftçi). (3. Basım). İstanbul: Kaknüs.
- Daniels, D., Saracino, T., Fraley, M., Christian, J. & Pardo, S. (2018). Advancing ego development in adulthood through study of the enneagram system of personality. *Journal Of Adult Development*, 25(4), 229-241.
- Demir, A. (2020). Enneagrama göre kişilerin öğrenme tarzları. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(19), 13-29.
- Demirgören B. S. ve Özbek A. (2012). *Bağlanma ve Gelişimi. Bebek Ruh Sağlığı Temel Kitabı*. Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
- Eker, M. (2021). *Kişilik Özellikleri, Mutluluk Korkusu ve Yalnızlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Düzce.
- Erik, L. (2016). *Baş Ağrısı Olan Hastalarda Kişilik Tipleri*. Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Erkan, İ. (2020). *Enneagram Modeline Göre Öğretmen Adaylarının Kişilik Tipleri İle Sınıf Yönetimi Öz Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011(3), 60-74.
- Erzen, E. (2013). *Üniversite Sınavlarına Hazırlanan Ergenlerin Bağlanma Stilleri Ve Öz-Yeterlikleri İle Sınav Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erzen, E. (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 01-21.
- Frankl, V. (2010). *İnsanın Anlam Arayışı* (Çev. S. Budak). İstanbul: Okuyanlar Yayınları.
- Frankl, V. E. (1999). *Duyulmayan Anlam Çılgılığı* (Çev. B. Selçuk). (4. Basım). Ankara: Öteki.
- Gander, M. J., Gardiner, H. W., & Bass, G. M. (1981). *Child And Adolescent Development*. Boston, Massachusetts: Little, Brown.
- Goodwin, F. K., Jamison K. R. (1990). *Manic-Depressive İllness*. New York: Oxford University Press.
- Gökkaya, A. (2020). *Anne Babaların; Enneagram Bilgisi, Ebeveyn Tutumları Ve Affedicilik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Göncüoğlu, İ. (2021). *Yeme Tutumu İle Bağlanma Stili, Aleksitimi Ve Obsesif Kompulsif Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güldür, M. (2020). *Romantik Kıskançlık Ve Bağlanma Stillerinin Romantik İlişkilerle İlişkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Biruni Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Günlü, Z., ve Tekin, M. E. (2017). Kıl keçisi oğlaklarının büyüme hızına ana yaşı ve işletme etkisini araştırmada bazı çoklu karşılaştırma testlerinin karşılaştırılması. *Eurasian Journal of Veterinary Sciences*, 33(3), 176-183.
- Hair, J. F, Black, W. C , Babin, B., Anderson, R. E., Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Deeper into attachment theory. *Psychological Inquiry*, 5(1), 68-79.
- Hung, H. J., O'Neill, R. T., Bauer, P., ve Kohne, K. (1997). The behavior of the p-value when the alternative hypothesis is true. *Biometrics*, 53(1), 11-22.
- Kara, N. Ş., & Dönmez, A. (2022). Sporda enneagram kişilik tipleri. *Rol Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 73-81.

- Karahasanoğlu, G. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Aşka İlişkin Tutumlar, Kişilik Özellikleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkilerin Cinsiyet Ve Mevcut İlişki Durumu Bağlamında İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karakaya, E. (2013). *Kişilik Tiplerinin Satış Performansı Üzerindeki Etkisi ve Süpermarket Zincirlerinde Bir Uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karaşar, B. (2014). Öğretmen adaylarının bağlanma stilleri ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 27-49.
- Kaya, L. ve Kalkan, M. (2019). Üniversite öğrencilerinde narsisistik eğilimler, bağlanma stilleri ve sosyal medya kullanımı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 243-249.
- Keskin, N., ve Gündüz, E. (2019). Yaratıcı liderlik geliştirmede enneagram öğretisinin rolü. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 2(2), 169-186.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge.
- Kurt, A. (2019). *Kişisel Satış Sürecinde Bireysel Farklılıklar Enneagram Tipolojisi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Maitri, S. (2018). *Enneagramın spiritüel boyutu ruhun dokuz farklı yüzü*. (Çev. S. Özgün). İstanbul: Omega Yayınları.
- Mendeş, M., Subaşı, S. ve Başpınar, E. (2005). Bilimsel çalışmalarda p-değerinin rapor edilmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11 (04), 359-364.
- Özgül, S. S., Demir, V., ve Ünübol, H. (2019). Kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntülerinin cinsiyet değişkenine göre duygusal şemalarla olan ilişkisinin incelenmesi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(3), 173-179.
- Palmer, H. (2006). *Ruhun Aynası Enneagram'a Yansıyan İnsan Manzaraları*. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Prior, M., Sanson, A., Smart, D. Ve Oberklaid, F. (2000). *Pathways From Infancy To Adolescence. Australian Temperament Project 1983-2000*. Melbourne: Australian Institute of Family Studies.
- Rhodes, S. (2009). *The Positive Enneagram: A New Approach To The Nine Personality Types*. Seattle, Washington: Geranium Press.
- Riso, D. R. (2003). *Enneagramla Kendinizi Keşfedin*. (Çev. G. Talat). İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Riso, D. R. ve Hudson, R. (2009). *Enneagram İle Kişilik Analizi*. (Çev. G. Aksoy). İstanbul: Butik Yayınları.

- Rothbart, M. K., Ahadi, S. A. ve Evans, D. E. (2000). Temperament and personality: Origins and outcomes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(1), 122-135.
- Sanson, A., Hemphill, S. A. ve Smart, D. (2004). Connections between temperament and social development: A review. *Social Development*, 13(1), 142-170.
- Subaş, A., ve Çetin, M. (2017). Enneagram Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlilik Ve Geçerlilik Çalışması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(11), 160-181.
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Turan Cebeci, S. C. (2009). *Tam Aileye Ve Tek Ebeveyne Sahip Ailelerden Gelen 7-12 Yaşları Arasındaki Çocukların Bağlanma Stilleri Ve Kaygı Durumları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vardal, E. (2015). *Yeme Tutumu: Bağlanma Stilleri Ve Gestalt Temas Biçimleri Açısından Bir Değerlendirme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Wagele, E., & Baron, R. (1994). *The enneagram made easy: Discover the 9 types of people*. San Francisco, CA: HarperOne.
- Wagner, J. P., ve Walker, R. E. (1983). Reliability and validity study of a Sufi personality typology: The Enneagram. *Journal of clinical psychology*, 39(5), 712-717.
- Woldeeyesus, B. M. (2014) *The Enneagram: Predicting Consistent Condom Use Among Female Sex Workers*. Doctora of literature and philosophy. University of South Africa Psychology, Pretoria.
- Yılmaz, E. D., Gençer, A. G., Ünal, Ö., ve Aydemir, Ö. (2014). Enneagram'dan dokuz tip mizaç modeli'ne: Bir öneri. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 396-417.
- Yılmaz, E. D., Gençer, A. G., ve Aydemir, Ö. (2011). Tarihsel bir sistemin yeni bir mizaç modeline evrimi: Dokuz Tip Mizaç Modeli. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2), 165-166.
- Yüksel M, Kurtuluş H. (2016). Okulöncesi dönemdeki 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 182- 195.
- Yüksel, A., ve Kızılgeçit, M. (2021). Enneagram kişilik modeli bağlamında ilahiyat fakültesi öğrencilerinin kişilik özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, (3), 9-38.

Zembat, R., Koçyiğit, S., Yavuz, E. A., ve Tunçeli, H. İ. (2018). Çocukların benlik algısı, mizaç ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(1), 548-567.

7. EKLER

7.1. EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcı,

Bu ölçme aracının amacı, Enneagram mizaç tipleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Sizden beklenen her bir maddeyi tek tek okuyup, size uygun olan düzeyi işaretlemektir. Doldurmuş olduğunuz bütün bilgiler sadece bilimsel bir çalışma kapsamında kullanılacak olup, başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Lütfen 18 yaş ve üzeri iseniz testi doldurunuz. Çalışmaya katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

Psk. Dan. Fatma Tuğçe KIRBIYIK

Cinsiyet: Kadın() Erkek()

İlişki durumu: İlişkisi var() İlişkisi yok()

Yaş:

7.2. EK-2: ENNEAGRAM KİŞİLİK ÖLÇEĞİ

Madde Nu.	Enneagram Kişilik Ölçeği (EKÖ) Aşağıdaki maddeleri, <i>ideallerinize göre değil</i> , kendinizle ilgili gözlemlerinize göre değerlendiriniz.	0 () Beni "hiç" anlatmıyor	1 () "Bir kısmı" beni anlatıyor	2 () "Geneli" beni anlatıyor	3 () "Tamamı" beni anlatıyor
M01	Standart ve kurallara herkesin uymasını önemseyen, planlı, detaycı ve kuralcı biriyim.				
M02	İnsanların ihtiyaçlarını onlardan önce fark edip hemen yardımcı olan, onları sözlerimle de destekleyen biriyim.				
M03	Statü ve imajı önemseyen, rekabeti seven, içten motivasyonlu biriyim.				
M04	Özgün ve derinlikli tarzımla dikkat çeken, yaptığım her işe kendi stilimi yansıtan biriyim.				
M05	Yalnızlığı seven, insanlara fazla sokulmayan, bağlanmaktan kaçınan, araştırmacı ve gözlemci biriyim.				
M06	Tehlikeleri herkesten önce fark edebilen, güvenmekte zorlanan, sorumluluk sahibi ve hoş biriyim.				
M07	Hızlı ve pratik düşünerek seçenekleri çoğaltan, değişimi seven, keyfimi bozan yerden hemen uzaklaşan, neşeli biriyim.				
M08	Güçlü, dayanıklı, kendinden emin ve sert (karizmatik) görünümlü biriyim.				
M09	Çatışmadan kaçınıp, huzurunu ve sükunetini hep koruyan, uyumlu, anlayışlı ve öfkelenmeyen biriyim.				
M10	Hataları herkesten önce fark edip müdahale eden, işlerin bir plana göre kusursuzca bitirilmesini önemseyen, çok prensipli biriyim.				
M11	İhtiyaç duyulan birisi olmayı, onaylanmayı, ilgi çekmeyi ve insanlarla vakit geçirmeyi önemseyen biriyim.				
M12	İşleri hızlıca başaran, rakiplerini kolayca geçebilen, ön plana çıkmaktan kaçınmayan biriyim.				
M13	Özel yeteneklerim ve kişisel tarzımla engelleri aşmaya çalışan, kendini özgün (farklı) hisseden, özgürlüğüne düşkün biriyim.				
M14	Mantık ve bilginin, duygu ve ilişkilerden daha önemli olduğunu düşünüp, duygularımı daima kontrol altında tutan biriyim.				

M15	Kuralların uygulanmasını takip eden, tedbirli, güvenilir ve bilmek için çok soru soran biriyim.				
M16	Şevkli, enerjik, spontane yaşayan ve seçeneklerimin çok olmasını önemseyen biriyim.				
M17	Çevremde cesur ve doğal bir lider olarak algılanan, güç dengelerini iyi analiz eden, kararlı biriyim.				
M18	Tüm seçenekleri araştırıp incelemeyen asla karar vermeyen, alışkanlıklarına düşkün, birleştirici ve uzlaşmacı biriyim.				
M19	Eşitsizlikleri engel olarak gören, herkesin işini kusursuz yapması gerektiğine inanan, idealist biriyim.				
M20	İlgim, sevgim ve yardımlarım sayesinde, çevremde reddedilemez ve vazgeçilemez konuma gelmeye çalışan biriyim.				
M21	Hızlı ve pratik çözüm üretebilen, insanları motive eden, detaylara fazla takılmadan iş bitirebilen biriyim.				
M22	Estetik ve farklılığı çok önemseyen, kimliğim ve hayatın anlamı üzerine çok düşünen, duyguları hassas biriyim.				
M23	Uzmanlaşmayı önemseyen, akılcı, bilgiyi esas alan, serinkanlı ve planlı biriyim.				
M24	Sıcakkanlı, sadık, sorgulayıcı ve zaman zaman gelecekle ilgili kaygıları yoğunlaşan biriyim.				
M25	Yeniliklere karşı heyecan duyan, riskleri düşünmeden hareket eden, şakalaşmaktan hoşlanan, ehl-i keyf biriyim.				
M26	Problemleri çözmek için cesurca öne çıkan, özgüveni yüksek, reddedilmeyi sevmeyen biriyim.				
M27	Konforuna düşkün, herkesin görüşünde haklılık payı gören, başkalarının hatalarını konuşmayı sevmeyen, affedici ve paylaşımcı biriyim.				

7.3. EK-3: ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ

Madde nu.	Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.					
2	Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum.					
3	Karar alırken kimseyi önemsemem.					
4	Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine koyabiliyorum.					
5	Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.					
6	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.					
7	Ebeveynimle (anne, baba veya benim bakımıımı üstlenen bir başkası) iyi anlaşıyorum.					
8	İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.					
9	Bir sorun varsa bunun kaynağı genelde karşımdakilerin sorunlu olmasıdır.					
10	Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum.					
11	Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini düşünerek kaygılanıyorum.					
12	Yalnızca kendime değer veririm.					
13	Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.					
14	Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek istemiyorum.					
15	İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.					
16	Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımıımı üstlenen bir başkası) genelde kırıcı sözler söylemem.					
17	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar mutlu olurum.					
18	Başkaları çok da umurumda değildir.					

7.4. EK-4: ÖLÇEK İZİNLERİ

	evren erzen Aliot: ben ✖	11 Şubat Cum 23:57 (13 gün önce)	☆	↩	...
	Fatma Hanım Merhabalar Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyuyorum. Ölçekle ilgili psikometrik özellikler makalede yer alıyor. Ölçek maddeleri ise makalenin sonunda bulunuyor. Ayrıca yardımcı olabileceğim bir konu olursa bana ulaşabilirsiniz.				
	Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.				
	İyi çalışmalar				
	Dr. Evren ERZEN				
	tuğçe kırbıyık Abdurrahman bey merhaba, ERPA 2020'de sunulmak üzere enneagram mizaç modelleriyle ilgili bir bildiri hazırlıyorum. Bildirimde kullanmak üzere Sayın Mühürver Çet	17 Ara 2019 Sal 19:07	☆		
	Dr. Abdurrahman Subaş Tuğçe hanım merhaba, Ölçek ektedir. Araştırmanızda ekteki koşullara uygun olarak kullanabilirsiniz. Başarılar dilerim, tuğçe kırbıyık	17 Ara 2019 Sal 23:28	☆		
	tuğçe kırbıyık Önemli katkınız için teşekkür ederim. Fatma Tuğçe Kırbıyık Dr. Abdurrahman Subaş	19 Ara 2019 Per 21:53	☆		
	Fatma Tuğçe Kırbıyık Merhaba Abdurrahman Bey, Sizden daha önce bildiri çalışmam için geliştirmiş olduğunuz Enneagram Testini istemiştim. Şimdi ise Yüksek Lisans tez çalışmam için ku	3 Şubat Per 14:46	☆		
	Dr. Abdurrahman Subaş Aliot: ben ✖ yeterli hocam	10 Şubat Per 15:41	☆	↩	...

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Fatma Tuğçe KIRBIYIK

Yabancı Dili : İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Psikolojik Danışma ve Rehberlik	Düzce Üniversitesi	2023
Lisans	Psikolojik Danışma ve Rehberlik	Sakarya Üniversitesi	2017
Lise		Hacı Ethem Şerife Kavukçu Anadolu Lisesi	2013